

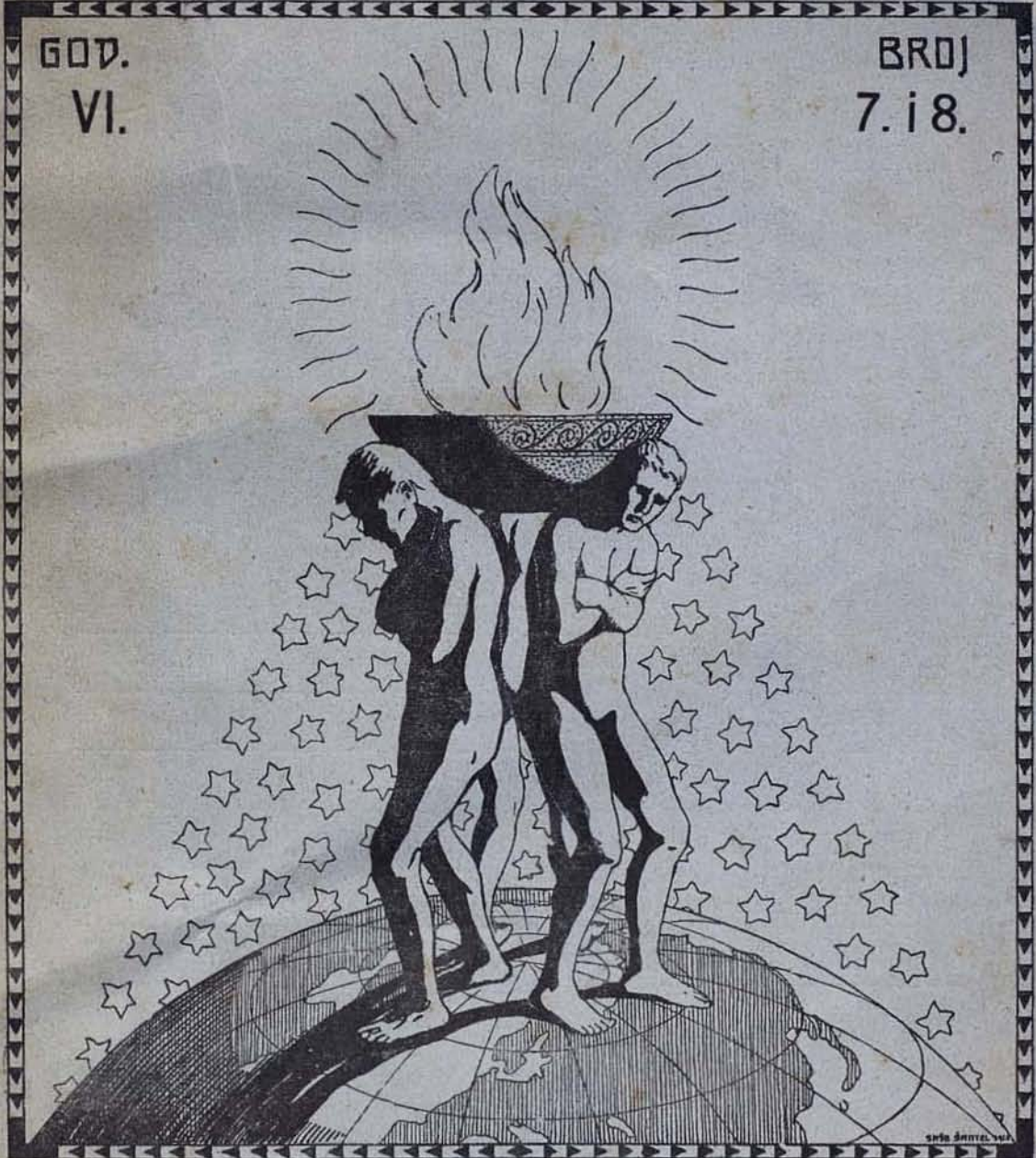
1911

NARODNA PROSVJETA

MJESEČNIK ZA ŠKOLSTVO, PROSVJETU I KNJIŽEVNOST.

GOD.
VI.

BRDJ
7. i 8.

VLASNIK I IZDAVATELJ:
HRV-UČITELJSKO DRUŠTVO NARODNA PROSVJETA ZA ISTRU U PAZINU

SADRŽAJ:

Zapisnik glavne skupštine hrvatskog učiteljskog društva »Nar. Pr.« za Istru. — O daljem usavršivanju učitelja u nastavnom jeziku, piše Dr. M. Tentor. — Tajničko izvješće. — Narodno vijeće, G. Licul. — Učiteljski tobolac.

Vijesti iz pokrajine: Roditeljski sastanak u Trvižu. — Narodni blagdan. — Neredi i demonstracije u Kastvu.

Glasovi iz novina: »Mladi Hrvat«. — Analfabetizam Europe. — Smanjen broj katoličkih blagdana.

Lične i školske vijesti. Sjednica c. k. kot. šk. vijeća u Pazinu od 30. VI. 1911. — Iz sjednice c. k. kot. škol. vijeća u Koprui. — Matura na c. kr. učiteljištu u Kastvu. — Ispit zrelosti na c. kr. velikoj gimnaziji u Pazinu. — C. kr. pripravnica za učiteljske škole u Pazinu. — Kot. učiteljska skupština u Voloskom. — Jakac Andre. — Ročko Polje. — Natječaj za učit. mjesta kot. pazinskoga. — Na uvaženje. — *Omot.*

Onu gg., koja nam duguju bud članarinu bud pretplatu, molimo najuljudnije, da se odazovu svojoj dužnosti, te nas ne stavljaju u nepriliku. Naši računi iskazuju lijepi aktiv, a sasvimtim naš dug kod tiskare i „Istarske posu-
jilnice“ dosta je velik. Krivnja je na onima, koji redovito ne plaćaju. Zaostalu članarinu odnosno pretplatu bit ćemo prisiljeni sudbeno tjerati.

SOD.
VI.

BR07:
7. i 8.

Narodna PROSVJETA

Mjesečnik za školsstvo, prosvjetu i književnost

ŠT. 146.

Olasnik i izdavalatelj: „Hrv. učiteljsko društvo 'Narodna Prosvjeta' za Istru u Pazinu“.

Uredništvo nalazi se u Roču (Istra), kamo je slati sve rukopise, a pretplata neka se šalje Ant. Opašiću, učitelju u Pazinu.   Godišnja cijena 5 K.

Zapisnik

glavne skupštine hrv. učit. društva »Narodne Prosvjete« za Istru, obdržavane u Pazinu dne 4. lipnja 1911. u dvorani »Narodnog Doma« sa slijedećim dnevnim redom:

1. Otvorenje skupštine.
2. Čitanje zapisnika zadnje glavne skupštine.
3. Izvješće tajnika, blagajnika i revizora.
4. Naša organizacija.
5. Izbor odbora i dvaju revizora.
6. Predlozi.

1. Otvorenje skupštine.

Predsjednik otvara skupštinu: »Velecijenjene gospođe(ice) i gospodo! Konstatiram dostatan broj članova, što je pohvalno, jer tim dokazujete, da se zauzimate za društvo i da će ono i dalje uspijevati. Dužnost mi je, da pozdravim ponajprije nove članove. Želio bih, da bi se u buduće svatko već prije prijavio, a ne tik pred skupštinom, jer bi se time odbornicima olakotio posao. — Nastojte, da ideale uma svoga posvetite školi i društvu. Osobito me veseli, što mogu pozdraviti u našoj sredini gospodu profesore učiteljske škole u Kastvu, jer se to do sada rijetko zbivalo. To su gg. profesori Dr. Tentor i Mučalo.

D/1984 č-66-B

Dužnost mi je, da se sjetim i pokojnoga člana kolege Bože Pikota. Malo je godina službovao, ali neumoljiva ga smrt uzela krugu obitelji i školskoj djeci, pozvav ga Bogu na pravdu. Pozivljam Vas, da u znak pošte ustanete i uskliknete: slava mu! (Skupštinari se pozivu odazvaše).

Odbor stupa pred Vas, da Vam poda svoj rad, da ga Vi sada prosudite i ocijenite, što je Vaš radnik — odbor — za Vas radio. Vaš će se sud odnositi i na dalji rad odbora. Pozivljam Vas, da budete suci otvoreni, iskreni, kaošto su iskrena i otvorena djeca, što ih poučavate. Recite: to je bilo dobro, a to nije.

Na dnevnom je redu današnje skupštine točka »Naša organizacija.« Kolegice i kolegi! Danas gleda u Vas Istra i cijeli hrv. narod. Danas ćete reći kod te točke: ovako ćemo uzgajati svoju djecu. To nek čuje i znade brdo i dol. Djelo naše nije djelo političko, za to ćete lako utanačiti, kako ćemo raditi.

Vi morate zahtijevati od odbora disciplinu, koja mora valjati i za odbor i za Vas, a ne samo odbor napadati i kritizirati. Danas gleda u Vas staro i mlado. Nemojte, da se radi Vas rastuži hrv. narod u Istri.«

2. Čitanje zapisnika posljednje glavne skupštine.

Prijavlja se za riječ Rajčić, koji predlaže, da se zapisnik ne čita, budući da je bio tiskan u novini. Predsjednik daje na glasovanje ovaj predlog, te bude primljen.

3. Izvještaj tajnika, blagajnika i revizora.

Predsjednik pozivlje tajnika, da pročita svoj izvještaj. Tajnik čita.

Nakon čitanja tajnikova veli predsjednik, da će čitati prije svoj izvještaj blagajnik i revizori, a tek nakon toga povest će se debata o radu odbora.

Pozivlje blagajnika, da izvjesti o društvenoj blagajni.

Blagajnik čita svoj izvještaj i veli na koncu, da imamo 67 članova, koji nijesu platili članarine već dvije, tri čak i četiri godine. Predlaže, da se čita imena tih nemarnika.

Licul predlaže, da se imena ne čitaju, što se prihvaća.

Baf preporuča, da se u buduće na vrijeme plaća članarina, eda se tako uzmogne lakše zaključivati društvene račune, jer nijedan odbor ne može da radi, ako ga članovi svojom točnošću ne potpomažu.

Predsjednik pozivlje revizora Bolonića, da pročita svoj izvještaj, što ovaj čini i predlaže, da se odboru glasuje apsolutorij.

Predsjednik daje na glasovanje predlog Bolonićev, za koji skupština glasuje.

Predsjednik predlaže, da se najprije raspravlja o sjedištu učiteljske škole, a zatim da će se prijeći na debatu o radu odbora. Predlog se prima.

Bruno Jurinčić veli, da ovoj točki ne može da prisustvuje kao Kastavac te moli, da se to umetne u zapisnik, našto izađe iz dvorane.

Predsjednik pozivlje Rajčića, da navede historijat o učiteljskoj školi.

Rajčić veli: »Odmah u početku, kada se radilo o tome, kamo da se smjesti hrv. učiteljište, naše se je društvo prvo zauzelo za stvar. Nu tada smo bili još slabi, bez ugleda, pa se prešlo preko naših želja i zahtijeva. Reklo se tada, da će se učiteljište samo privremeno smjestiti u Kastvu. Kada se je pronio glas, da će se učiteljište definitivno smjestiti u Kastvu, naše je društvo i opet prvo ustalo proti tome. Upravili smo na c. kr. Ministarstvo spomenicu, što ju je prije čitao tajnik. Pokušasmo sve proti sjedištu učiteljišta u Kastvu, ali nijesmo ništa postigli.

U zadnje doba počelo se agitirati proti učiteljištu i na Kastavštini, pa i sami nekoji općinski zastupnici.

Kad je učiteljski zbor učiteljske škole u Kastvu doznao, da se kani učiteljište definitivno smjestiti u Kastvu, i on je upozorio nadležne svoje oblasti na nedostatke Kastva za takovu školu. Ta spomenica i pokret uopće ponukali su odbor političkoga društva, da se je odlučio sazvati »narodno vijeće,« koje ima ustanoviti, gdje da bude sjedište hrv. muške učiteljske škole za Istru. U to vijeće bit će pozvani — kako sam čuo —: stari i novi odbor polit. društva, svi zastupnici na pokrajinskom saboru i carevinskom vijeću, načelnici hrv. i slov. općina, c. kr. pokr. škol. nadzornik, 3 c. kr. kotarska škol. nadzornika, 1 delegat učitelj. zbora učiteljske škole u Kastvu i 1 delegat našega društva. Dosada ne znamo o tome ništa. Odabrat ćemo danas delegata, koji će nas u tom »narodnom vijeću« zastupati, ili ćemo stvar prepustiti novomu odboru.* (Mnijenja je, da odaberemo 3 delegata, ili da uoblastimo odbor, neka ih on imenuje).

Šepić želi, da se fiksira mjesto, kamo da se učiteljište smjesti, te za koje će se odbor morati da zauzme.

Predsjednik pita, hoćemo li izabrati delegate ili ćemo to prepustiti odboru.

Matetić želi, da se u »narodno vijeće« pošalju ljudi, koji su neodvisni i koji će znati naše stanovište braniti. On je za to, da se izabere jednoga delegata.

Rajčić želi, da se najprije principijelno zaključi, e Kastav nije mjesto za učiteljsku školu.

Predsjednik daje na glasovanje ovaj Rajčićev predlog, koji se jednoglasno prima.

Baćić misli, da nije umjesno, da danas fiksiramo mjesto, kamo da se škola smjesti. »Predbacivalo nam se već i prije, što nijesmo to na skupštini u Pazinu rekli. Naš je postupak bio na mjestu, jer se ne bismo bili složili za sjedište učiteljske škole.« On je mnijenja, da se tako na laku za stvar ne od-

lučimo. Treba da znamo, što o sjedištu učiteljske škole i drugi faktori misle. S toga se protivi Šepićevu predlogu.

Brgić veli, da ako se skupština izjavi o mjestu, neka izabere i osobu, koja će naše društvo zastupati u »narodnom vijeću.«

Medvedić veli, da je on imao svojedobno referat o sjedištu učiteljske škole, te da je predlagao Pazin, a neki je drugi podnesao predlog, da se za mjesto ne izjavljamo. »Pazin mora postati naše kulturno središte.« Učiteljska škola mora doći u takovo mjesto, gdje će se moći budući učitelji naobraziti. On je proti Kastvu, proti Voloskom i proti Puli. Pazin ima najviše sredstava, da poda budućim učiteljima potrebitu naobrazbu. Imamo gimnaziju i državno uzor-gospodarstvo. Kad se je pitalo, kamo da se smjesti učiteljska škola, rekla je većina zastupnika — u Pazin, ali proti tomu ustali su Talijani, a to je nama jedan mig, da i mi moramo zahtijevati Pazin kao sjedište učiteljske škole. Nekoji bi htjeli Pulu, ali taj grad ne će dati budućemu učitelju, što mu u njegovu životu treba. U Pazinu će se budući učitelji uzgajati za sve: i za školu i za seljaka. On stoga predlaže, da bude sjedište učit. škole Pazin.

Brgić želi, da se najprije odluči, hoćemo li fiksirati sjedište učit. škole.

Rajčić veli, da bi to bilo pogibeljno. Mnijenja će se u »narodnom vijeću« razilaziti. Bolje je, da mi našega delegata ne vežemo.

Predsjednik veli, da je sada dobio od dra. Kurelića pismo, u kome veli, da će naše društvo zastupati jedan delegat.

Brgić želi, da se o tom raspravlja te da se odluči mjesto.

Predsjednik stavlja na glasovanje Brgićev predlog, da se fiksira mjesto, koji se također prima.

Brgić: »Medvedić je za Pazin s razloga, što valja da baš u njemu stvorimo sebi kulturno središte. Ideja valja. Nu stvoriti kulturno središte teže je, nego tek izlanuti pustu želju. Mučno je to naročito onda, kad se tomu protivi priroda: konfiguracija tla. To je taman u nas slučaj. Učka naša sronila se tamo s Alpi poput džina u zemlju našu i kanda nas razdvoji na dva svijeta. Uostalom kulturno središte ne mora da bude baš geografska sredina neke zemlje. Mislim, e bi kulturni centar morao da bude onamo, gdje s narodnoga panja najjače vrcaju iskre prosvjete, gdje život najživlje pulsira, najjače kipti. To bi mjesto bilo danas Volosko-Opatija. Volosko-Opatija u živom je saobraćaju s Rijekom, u dodiru je dakle s kulturnim svijetom. Upamtit nam je također, e smo mi Istrani tek malena grana narodnoga stabla, tek dio naroda svoga. Nastojati nam je stoga, da društveno središte svoje pomjerimo što bliže narodnom našem središtu. Kad se na ovo ne bismo obazirali, već držali u vidu tek Istru, izgledalo bi, kanda hoćemo da stvorimo neku svoju originalnu kulturu — istarsku kulturu, da suzimo narodne horizonte.

Kultura nije specifično nacionalna. Narodni međaši ne mogu da obustave talasanje kulture, da spriječe, da se ti talasi ne preliju u tuđu susjednu zemlju. Tako primjerice niko od nas ne sumnja, da u klasičnoj kulturi, biva u kulturi Helade i Rima, imade tušta i tama elemenata antičke kulture sa sveštenih rijeka Nila i Gangesa. Niko ne će zar da niječe, da se je granato stablo moderne kulture razvilo iz embriona klasične i antičke kulture. Zato nam se ne valja ščinjati, da primimo kulturu, ma čija bila zemlja, na kojoj ona cvjeta. Tek valja, da te kulturne stihije prođu kroz vatru naše narodne duše i kroz svijetlo razuma našega, eda ih valjano asimiliramo.

Gradići naši Pazin i Kastav nemaju kulture. I suviše: nit će je oni igda imati. Nemaju supstrata, na kojem bi se mogli da razviju do grada — nemaju uslova da u njima procvjeta kultura.

Moj stariji kolega, g. Medvedić, zagovara Pazin, jer učitelj valja da pozna dobro poljodjelstvo, pa će u Pazinu imati prilike, da se u tom naobrazi.

Svaki bi razborit i pravedan čovjek valjalo da poštuje poljodjelstvo, da ljubi zemlju, kano što je ljubljahu stari Rimljani, koji no su ljubav svoju do zemlje prikazivali u najveličajnijem liku — u slici božanstva. Valjalo bi da je ljubi, jer u njoj su one velebne dojke, iz kojih brizga mlijeko ljudma.

U nas nema racionalne ekonomije. Svako to osjeća. Ali nema niti podjele rada, štono je poglaviti uslov socialnoga i uopće svakoga napretka. Učitelj se primjerice prti, da određuje najsuptilnije pojmove, da riješava najzamršenije probleme, nad kojima je i sama savjesna znanost rekla svoj tužni ignorabimus. Advokat hoće da riješava agrikulturna pitanja, a ne pozna često ni rudimenta njenih. Nikakvo onda čudo, što pade riječ: učitelj valja da je u prvom redu dobar agronom. A zašto? Jer živi u narodu. Jadan kriterij, labava logika po mojem mišljenju.

Učitelj treba da je ponajprije valjan pedagog. Uz predmete, koje poučava u školi, i koje mora da pozna štono riječ u dušu, valja da pozna i one znanosti, koje njegov rad pospješuju i omogućuju mu uopće uspjeh: da pozna psihologiju i fiziologiju. Valja da pozna etiku, jer ona određuje svrhu uzgoja i života uopće. Poznati mu je i filozofiju, jer ona mu daje poleta i snage, ona mu rađa ideale, a samo na temelju velikih ideala mogu da se podignu velika djela. Veli Carneri: »Der Individualismus der Renaissancezeit hat Großartiges geleistet auf Grund eines grosartigen Ideales, das er dem klassischen Altertum entlehnte.«

Ne mislim onu staru, diletantsku filozofiju, koja pita »što je mrak u mraku,« koja hoće da riješi pitanje, što odgovora nema, no onu, koja nam pokazuje pragmatizam i kontinuitetu u stvarima. Onu, štono je Božo Knežević u svojim »Principim istorije« nazivlje ne prekinutim koncem, te se provlači kroza sve oblasti fakata.

I poljodjelstvo je danas široka znanost. Bude li se pako učitelj bavio i ovom znanosti i onima, štono ih prije spomenuh, ne će tada biti ni dobar pedagog, ni valjan agronom, nit uopće inteligenat, no polutan i petljara Bog da prosti.

Što bi onda valjalo činiti, da naše poljodjelstvo pođe u napredak a da pri tom ne trpi pedagogija? Valjalo bi da se podignu poljodjelske škole. A dok se to ne zbude, trebalo bi da se otvore poljodjelski višemjesečni tečajevi. U spomenutim bi se školama naši seljački mladići praktički podučavali. Na tečajeve pak mogli bi da dolaze i vremenitiji ljudi, što u zemlji rade.

Spomenula se i Pula kao sjedište učit. škole. Taj je grad odista najpodesniji za ovaku školu. Ali kako da uđemo u nju? Talijani ispriječili bi se svom snagom svojom. Vide oni, e bi podignuće hrvatske preparandije u »njihovu« gradu bio ulaz kobnoga crva u njihovo bajagi zeleno stablo, koji bi ga umah počeo da rastače. Tražiti dakle, da se naša učiteljska škola podigne u Puli, jeste po mojemu sudu još sada — tek utopija. Predlažem zato sjedištem naše škole Volosko-Opatiju.«

Medvedić odvrća Brgiću, da se je u svojem govoru držao Häckela. »Statistika Pazina jasno dokazuje, da ovaj napreduje. Fakat je, da imade ovaj grad od svih naših gradova u Istri najviše inteligencije. Tuđa kultura ne daje se narodu prilagoditi. Što se poljodjelstva tiče, poznavanje je istoga učitelju vrlo potrebno. Učitelj nije uzgajatelj samo malenih, već on treba da bude učiteljem i velikih. Po škol. zakonu mora učitelj obrađivati školski vrt; ako poljodjelstva bar donekle ne bude poznavao, ne će imati uspjeha. Poljodjelci dolaze da ga pitaju savjeta, a on mora nešto odgovoriti već radi svoga ugleda. Učitelj se mora prilagoditi ambijentu — puku — među kojim živi, radi toga mora poznavati poljodjelstvo.

Matanić predlaže, da se glasuje, hoćemo li sjedište učiteljske škole u Puli, Voloskom ili Pazinu. Stvar je i onako jasna, pa čemu da se prepiremo.

Rajčić veli, da pošto smo govorili o mjestima, koja su prikladna za sjedište učiteljske škole, ne treba da odlučimo, koje mjesto ima biti baš sjedište; nemojmo tako vezati našega delegata, već neka on u »narodnom vijeću« glasuje za ono mjesto, koje će dobiti najviše glasova. |

Matanić želi, da glasujemo baš za mjesto i neka naš delegat dođe u »narodno vijeće« sa konkretnim predlogom.

Medvedić je Matanićeva mnijenja; ta zašto bi naš delegat gledao, što će prije reći Petar ili Pavao?

Kao sjedište učiteljske škole predlaže Brgić Volosko, a Medvedić Pazin.

Radić veli, da je teško biti čovjek, a još teže pjesnik. Sjeća se Goetheovih riječi: »Es bildet sich ein Talent in der Stille, sich ein Charakter in dem

Strom der Welt.« Želi, da se naši budući kolege razviju do potpunih ljudi, a to će im pružiti Pula, radi česa će on glasovati za Pulu.

Dr. Tentor veli, da je kultura velika riječ. Mi do nje možemo doći samo velikim radom. I naša kulturna središta dosta su malena za nas. Gospod n je Brgić dobro shvatio, što je kultura. Mi smo samo dio hrv. naroda. Mogu reći, da uza sav kulturni rad ovdje u Pazinu, ovaj grad nije zgodan da bude sjedištem učiteljske škole, jer se u Pazinu najmanje radilo. Govorio sam sa jednom odličnom osobom na školskom polju, koja se izrazila, da Pazin nije zgodan za učiteljsku školu.

Medvedić veli, da se u Pazinu radi u svakom pogledu, više nego ni u jednom drugom mjestu Istre.

Deprato je proti Pazinu, jer tu je već gimnazija, pa bi bilo previše jedno i drugo, za to je i on za Volosko ili za Pulu.

Brgić odgovara Medvediću: »Gosp. me kolega Medvedić nije pravo razumio: riječ bi o poljodjelstvu i o procesu kulture. Što ga, do bijesa, ulazi amo Häckel? Tu je g. kolega očito zamijenio asimilaciju s prilagođivanjem (Anpassung) — »obwohl dazwischen ein himmelweiter Unterschied ist!«

Radić mijenja svoj predlog te se prilagođuje onomu Deprata: ili Volosko ili Pula.

Štromar hoće analizirati Brgićeve riječi. Kolega Brgić je naveo, da treba gledati, gdje je kulturno središte. Misli, ako učiteljska škola dođe u Pazin, da će se tu i kultura podignuti. Kad se utemeljivalo hrv. sveučilište, nije se reklo: ovo se ima smjestiti u Karlovac, jer Zagreb i onako ima već drugih škola. Što je više škola u jednom mjestu, to će se tamo i kultura bolje razvijati. Što se poljodjelstva tiče, ono je učitelju potrebito; stoga bi Pazin bio najprikladniji za učiteljsku školu, jer bi tu đaci mogli ujedno praktimirati na državnom uzor gospodarstvu. Ako bi učiteljište došlo u Pulu, postali bi naši budući kolege gospoda, a u Opatiji športmani. On će glasovati, da bude Pazin sjedištem učiteljske škole.

Dr. Tentor veli, e nije pravo, da mi stvaramo kulturno sjedište, nego mi idimo tamo, gdje je već kultura, da je crpimo. »Već Vam prije spomenutih odličnu osobu, koja se izrazila, da je Pazin bio zgodan za gimnaziju pred osam godina, ali kada bi se danas pitalo, je li Pazin za to, i kad bi se prilike u Pazinu prikazale u pravom svijetlu, rekla je ta ličnost, sada bi se moralo i gimnaziju premjestiti, jer Pazin nije niti za gimnaziju. Gospodo, ako onakova školska ličnost što takova kaže, onda moramo zaključiti: kad Pazin nije za gimnaziju, nije niti za učiteljište.«

Deprato predlaže konac debate; predlog se prima.

Rajčić izjavljuje, da će se od glasovanja ustegnuti.

Predsjednik daje na glasovanje ponajprije predlog, da bude sjedište učiteljske škole Pazin, tada predlog, da bude Volosko ili Pula. Za Pazin glasuje 43 (četdeset i tri), a za Volosko ili Pula 24 (dvadeset i četiri).

Predsjednik veli, da će se sada birati delegata u »narodno vijeće.«

Matanić predlaže delegatom u »narodno vijeće« Medvedića; Facchin Bačića a Deprato budućega predsjednika.

Matanić veli, da se naš delegat ima prilagoditi većini u »nar. vijeću«.

Predsjednik veli, da to nije moguće, jer smo se već odlučili za Pazin.

Na to predsjednik daje na glasovanje, koga će se poslati u »narodno vijeće«. Za Medvedića glasuju dvojica, za Bačića dvadeset i trojica, a za budućega predsjednika trideset i šestorica.

U slučaju, da bi bio predsjednik zapriječen, zaključuje skupština, da mu se bira zamjenika.

Facchin predlaže zamjenikom Bačića, jer se on najviše zauzima za to, da se učiteljska škola ne smjesti u Kastav.

Bačić odvrća, da ne prima te časti, jer kad se nije prije imalo povjerenja u njega, ne može toga sada primiti, već predlaže zamjenikom budućeg I. potpredsjednika. Daje na glasovanje ovaj predlog, koji se prima.

Diminić predlaže, da se prijeđe na točku »izbor odbora.«

Pošto se nitko ne javlja, da govori o radu odbora, za to predsjednik veli, da ćemo prijeći na slijedeću točku dnevnoga reda:

4. »Naša organizacija«

i pozivlje Matanića, da o tome referira. Matanić čita svoju raspravu.

Pošto se iza čitanja Matanićeva nitko ne javlja za riječ, predsjednik Bačić ustupa predsjedništvo potpredsjedniku Rajčiću, koji podijeljuje riječ Bačiću. Ovaj veli, da je mislio, e će čuti, kakova mora da bude i kakova će biti naša organizacija. Odobrava Mataniću kad veli, da ne smiju našim društvom vladati smutljivci. »Znadem, da je Matanić pod tim imenom na mene mislio. »Je li, Mataniću?« (Matanić: Ne).

Bačić nastavlja, da je bio od postanka našega društva aktivan član te pozna u njemu svaki kutić. U to je vrijeme bilježio, pamtio i upamtio, što je u našem društvu; nastojao je oko svega, što jednu organizaciju čini jakom. Sada vele: Bačić je upropastio naše društvo. On je radio u društvu, kolikogod je više mogao. Pitao je učitelje: Dajte recite, čim sam upropastio društvo? Dvije mu se stvari predbacuju: »Tiskao si u našoj novini poslanicu biskupa Mahnića.« Pitao sam: Pa što za to? — E, da si Ti ono napisao, bilo bi dobro, ali jedan biskup! — Tim sam eto upropastio naše društvo!

— Drugo ste govorili po privatnim sastancima, da šaljem novinu na evidenciju biskupu Mahniću. To su eto moji grijesi! Reći će mi tkogod, da

sam fanatik. Boga molim, da i u buduće ostanem fanatikom, kao što sam bio do danas. — Predlog, što Vam ga predlažem, potpisao je cvijet učiteljstva. (Usklici: A što smo mi?) Bačić: I Vi ste cvijet! Oni su se zavjerili, da će i dalje raditi po načelima, izraženim u ovoj rezoluciji. Sjećam se, kad smo istupili iz Zaveze. Tradiciju našega društva imam u svom biću. Mi ćemo uvijek biti na principima, na kojima smo sada. Rečete li, da je to dijeljenje, onda ste Vi, koji se dijelite, a ne mi.

Moj predlog glasi:

»Predlog za glavnu skupštinu »Hrvatskoga učiteljskoga društva za Istru »Narodna Prosvjeta« u Pazinu«, koja će se držati za Duhove 1911.

Nekoji članovi našeg društva »Narodne Prosvjete« odsuđuju spominjanje Boga, vjere, nabožnih knjiga i novina u našem glasilu »Narodna Prosvjeta«; ismjehuju vjeru i vjerski život učitelja(ica) i naroda; hoće da svežu naše društvo s društvima i osobama, koji su ne samo izbacili iz svog programa vjeru i vjerski život, nego te svetinje izvrgavaju ruglu u svojim glasilima; čitavom tom nedostojnom rabotom hoće, da hrv. učiteljstvo Istre rascijepaju, otuđe Bogu, kat. hrv. narodu u Istri, pravom uzgajanju omladine i naroda, te zakonu.

Da to postignu, složiše se s neprijateljima naše organizacije s onima, koji istupiše iz nje: agitirajući među članovima i nečlanovima protiv vodstva društva i protiv onih učitelja(ica), koji hoće kršćanski uzgoj za djecu i narod; pišu proti njima u liberalnim novinama lažne vijesti; grde ih na sve načine i groze se, da će ih izbaciti iz društva.

I nekoi im već nasjedoše: jedni iz neznanja, drugi iz straha, treći iz kojekakvih obzira; a koji su čvrsti, gube dragocijeno vrijeme s njima, i time moraju napuštati pozitivan rad za napredak društva, škole, učitelja i naroda.

Da se tomu doskoči predlažemo:

Glavna skupština »Hrvatskog učiteljskog društva za Istru Narodna Prosvjeta u Pazinu« svečano izjavlja, da se Hrv. učit. društvo »Narodna Prosvjeta« i njezino glasilo »Narodna Prosvjeta« imaju držati u radu za učiteljstvo, školstvo i hrv. narod istinâ svete rimokatoličke vjere! —

Iza toga nastavlja: »Nama ne treba govoriti, da to nije potrebno. Kada ja kažem, da ćemo o tome glasovati, potreba je.

Mi ne ćemo, da nam se predbacuje: podrepnice popovske. Roditelji zahtijevaju, da im se djeca uzgajaju na temelju kat. vjere. Kod ovoga predloga treba reći: da ili ne.«

Preuzima predsjedništvo Bačić, koji daje riječ Rajčiću. Ovaj reče: Znam, da Vas ima više, koji biste htjeli kod ovoga predloga govoriti. Bačić pita ono, što kod nas opstoji. Zahtijevam, da se imenuje onoga, koji to ne čini! Ako za ovo glasujemo, iskazat ćemo da nismo dosada vršili, što § 1. škol. zakona predpisuje, radi česa spadamo pod disciplinarnu istragu i sami sebe odsuđujemo.

Ovaj predlog sadržava u sebi mnogo lukavosti. Predlažem, da se preko predloga prijeđe na dnevni red.

(Govornika tijekom govora prekidaju skupštinari burnim pljeskanje i odobravanjem.)

Šepić veli, da ovaj predlog krši naša pravila, te je i on za to, da se prijeđe na dnevni red.

Radić: Vi ste rekli, da je potpisao ovaj predlog samo cvijet našeg društva. Koji je taj cvijet? — Neka se pokaže!

Baćić veli, da je on član društva, i kao takav ima pravo da predlaže. Kao društveni član postavio je ovaj predlog, a ne kao društveni predsjednik. Vjerska je stvar uzrok, što našu organizaciju kudite.

Vi ste gazde, hoćemo li o mom predlogu glasovati. Ako ne glasujemo, povući ćemo konsekvencije.

Rajčiću nije trebalo onako nastupiti i žestiti se kao bogu na Olimpu. Budite iskreni, pa kažite, da ćete uzgajati narod na temelju rim.-kat. vjere.

Baf veli, nek ide na glasovanje prije predlog Bačićev, tada Rajčićev.

Rajčić veli, da je njegov predlog širi, i za to da ima prvenstvo pred Bačićevim. Običaj je parlamentarni, da ide uvijek prije na glasovanje onaj predlog, koji je širi.

Predsjednik daje na glasovanje predlog Rajčićev, koji bude primljen sa pedeset i tri glasa.

Baćić veli: Poslijedice ćete oćutiti do par dana. Stavljam Vas pred sud naroda. Meni mjesta među Vama nema. Oni, koji su predlog potpisali, mogu i dalje ostati. (Zapušta dvoranu.)

Potpredsjednik Rajčić preuzima predsjedništvo. Pošto je buduća točka dnevnoga reda izbor novoga odbora, prekida skupštinu za $\frac{1}{4}$ sata.

Iza odmora otvara Rajčić skupštinu. Konstatira, da je prisutan propisani broj članova.

Nađe na stolu slijedeće brzogavke:

»Zapriječen bolešću pozdravlja srdačno — Kolić« i »Učit. organizaciji na katoličkim principima želi najbolji uspjeh — Mahulja.«

5. Izbor odbora i dvaju revizora.

Pošto su mu (Rajčiću) neki članovi ponudili predsjedništvo, izjavlja, da te časti ne prima, pa makar ga skupština birala jednoglasno.

Matanić predlaže, da se odbor bira usmeno, a Medvedić predlaže, da se bira pismeno. Prima se Matanićev predlog.

Matetić predlaže predsjednikom Licula, koji bude izabran jednoglasno.

Rajčić proglašuje Licula izabranim. Čestita mu na izboru. Pozna ga s odborskih sjednica, kojima je uvijek marljivo prisustvovao i uvijek izvršio

svaki zadatak, što bi mu odbor naložio. Zauzet je za školu i za narod. Rajčić zahvaljuje skupštinarima, što su ga kao predsjedatelja tako lijepo susretali.

Licul preuzev predsjedništvo reče:

Slavna skupštino!

Najljepše se zahvaljujem na povjerenoj mi časti, koju primam inače vrlo teškim srcem.

Čast je predsjednika doduše velika, ali je velika i odgovornost skopčana s tom časti. Osobito dandanašnji, gdje je teško naći samo dvojicu, koji bi se pouzdavali jedan u drugoga. Upravo radi tih nesuglasica među nama, osjećam se ja nesposobnim voditi naše društvo. Pošto mi je pak to društvo odviše na srcu, pripravan sam za nj žrtvovati sve — dakako samo dok smo na okupu.

Molim stoga svih i svakoga, da me izvolite podupirati u ispunjavanju teških dužnosti, koje ste mi danas povjerovali. Ovu svoju molbu napose upravljam na gg. nove odbornike. Ja se, vele cijenjene gospođe(ice) i vele štovana gospodo, najugodnije sjećam onih krasnih vremena, one krasne sloge i jedinstva među nama, kad je pred pet godina počelo izlaziti naše glasilo »Narodna Prosvjeta«; vremena, kad su god. 1906. naša mila braća, učiteljstvo voloskoga kotara, raspustili svoje društvo i pristupili k našoj »Narodnoj Prosvjeti« pa tako ojačali društvo, da su nam mnogi počeli zavidati i nekako bojažljivo pitati: — Ma šta vi to učitelji namjeravate? — Nemojmo, gospodo, svojim prepiranjem i cjepkanjem davati povoda našim članovima onoga kotara, da se kaju, što su se dali na taj korak! — Nadalje su mi živo u pameti one imponantne glavne skupštine u Puli g. 1906., u Pazinu g. 1907., u Opatiji g. 1908., gdje se nikada nitko nije našao, koji bi htio, da se na našim skupštinama raspravlja o predmetima, koji po pravilima ne zasijecaju u našu organizaciju. (Burno odobravanje i pljeskanje).

Bog dobri dao, povratila se ona divna vremena, te da među nama ponovno zavlada ona krasna sloga i pouzdanje! Jedino kad nas vide složne ko jednoga, čut će pozvani faktori i uvažiti naš glas, kad budemo zahtijevali, što školi i nama po Bogu i pravu pripada.

Iza tog govora bude burnim pljeskom pozdravljen.

Prelazi se na izbor tajnika.

Matetić predlaže tajnikom Opašića. Predlog se prima.

Prelazi se na izbor blagajnika.

Matetić predlaže Bafa, koji veli, da ne prima i želi, da bi budući blagajnik bio bolje sreće.

Jurinčić predlaže Matetića, koji izjavlja, da ne prima.

Matetić predlaže gđicu Kinkela; Nežić Barbalića, koji izjavlja, da ne prima, Medvediće Matanića, a Brgić podupire predlog Matetiće, da bude i jedna učiteljica u odboru. Nežić pita, da li će ona primiti.

Sirotić opet predlaže Barbalića, koji veli, e je već izjavio, da ne prima.

Rajčić je također za gđicu Kinkela, ali ne zna, jesmo li stalni, da će primiti.

Predsjednik pita Matetića, da li on znade, hoće li gđica Kinkela primiti blagajništvo, našto Matetić odgovara, da se on nada, da će primiti.

I Rajčić je mnijenja Matetiće,va.

P. Saršon predlaže Medvedića.

Predsjednik daje na glasovanje prijedlog Matetiće, te bude izabrana skoro jednoglasno blagajnicom gospođica Marija Kinkela. Ako ona to ne bi primila, veli Rajčić, morati će preuzeti tu čast jedan od gg. odbornika.

Prelazi se na izbor predstavnika kotara.

Za pazinski kotar predlaže I. Saršon Monasa, koji izjavlja, da ne prima te predlaže Medvedića, koji bi izabran.

Za kotar koparski predlaže Matetić Šepića, a Jakac Radeta. Nežić podupira predlog Matetiće, Šepić bi izabran.

Za voloski kotar predlaže Matetić Brgića, Matko Zlatić Matetića. Ovaj predlog podupiru Nežić i Brgić, a Matetić izjavlja, da ne prima, te opet predlaže Brgića, koji je marljiv i sposoban.

Sirotić predlaže Bafa, koji izjavlja, da ne prima.

Predsjednik daje na glasovanje predlog Matetiće, i Brgić bude izabran.

Za puljski kotar predlaže Radić Žmaka, koji izjavlja, da ne prima, a Deprato predlaže Radića, koji izjavlja kao i Žmak; na to predlaže Nežić gđicu Šoštarko.

Predsjednik daje na glasovanje predlog Nežićev, koji bi primljen, te tako bude izabrana gđica Šoštarko predstavnicom za kotar puljski.

Za kotar krčki Nežić i Medvediće predlažu Uravića Niku.

Monas misli, da Uravić ne će primiti te časti, našto predsjednik veli, da hoće, što potvrđuje i Medvediće.

Monas predlaže Radića iz Malinske.

Predsjednik daje na glasovanje predlog Nežića i Medvedića, te skupština bira Uravića predstavnikom za kotar krčki.

Za kotar lošinjski predlaže Šabalja predstavnikom Linardića, a Sirotić Kraljića. Nije ih pak moguće birati, jer nisu članovi društva.

Radić predlaže Ivana Žica, koji izjavlja da ne prima.

Rajčić predlaže gđicu Bobinac, a Nežić se protivi. Nežić i Medvediće predlažu A. Jelavića, koji također bi izabran.

Nežić želi, da se bira urednik novine, našto Rajčić odgovara, da o tom odlučuje odbor, kako je i dosada bilo.

Prelazi se na izbor dvaju potpredsjednika.

Matetić predlaže I. potpredsjednikom Medvedića, a Nežić Šepića.

Prvim potpredsjednikom bude izabran Šepić.

Kao drugoga potpredsjednika predlaže Radić gđicu Šošarko, koja bude također izabrana.

Prelazi se na izbor revizora, gdje Radić predlaže Bolonića i Dubrovića, te se i ovaj predlog prihvaća.

Prelazi se na zadnju točku dnevnoga reda:

6. Predlozi.

Monas predlaže: a) Glavna skupština preporuča Odboru, neka učini shodne korake, da se iz pokr. škol. zakona ukloni klasifikacija mjesta, pošto nepravedna, i da se dohoci učiteljica izjednače s onima učiteljâ.

b) Glavna skupština preporuča Odboru, neka učini shodne korake, eda se u pokr. škol. zakonu jasno navede, da se pod učiteljskim stanom u naravi razumijeva i voda, koju treba učitelj za svoju obitelj i za potrebe škole.

Jurinčić misli, da je ovaj predlog suvišan, jer da je to već u zakonu.

Sirotić veli, da je on pitao vodu, a da mu bi od namjesništva odbita.

Rajčić misli, da bi se prijedlog popunio tako, da se u dotični § umetne, da učitelju pripadaju tri sobe, kuhinja i voda. Predlog bi primljen.

Predsjednik pita, ima li još tko kakav predlog. Oglasuje se Rade, koji veli, da se naša novina ne smije baviti politikom.

Rajčić veli, da je taj predlog suvišan, kô što i onaj Bačićev, jer da je to već rečeno u društvenim pravilima.

Brgić veli, da je riječ »politika« širok pojam i da je teško odlučiti međe između politike i nepolitike.

Rade veli, nek se u novini ne piše proti učiteljima.

Radić veli, da ne bude naša novina reklama za »Našu Gospu Lurdsku«
i »Riječki Glasnik.«

Brgić veli, nek se naša novina ne pača strančarstvom.

Predsjednik daje na glasovanje, hoće li se o Radetovu predlogu glasovati, pošto isti nije bio predložen Odboru u smislu društvenih pravila. Predlogu se ne priznaje prešnost, zato ga predsjednik ne daje na glasovanje.

Brgić predlaže, da se našem umjetniku Meštroviciu u Rim pošalje slijedeći brzopjavni pozdrav: »Tebi, o veliki majstore, što sinjim kamenom ispolji vjekovne ljute bole narodne duše naše, Tebi, o genijalni džine, štono nam gnjevnom i srditom kamenom rukom pokaza putevę izlaska iz mrke šume

narodne prokletinje naše, kliče učiteljstvo kršne Istre sa skupštine svoje: Da si nam zdravo, ponose naš velji!»

Pošto nije bio ovaj predlog predan odboru u smislu pravila, pita predsjednik, hoće li se o njem raspravljati. Pošto bijaše priznata prešnost predloga, daje ga predsjednik na glasovanje, našto bi također primljen.

Medvedić predlaže, da se učiteljstvu Hrvatske pošalje također slijedeći pozdrav: »Hrvatsko učiteljstvo Istre, sakupljeno na glavnoj skupštini u Pazinu, velikom simpatijom prati Vaš rad oko poboljšanja Vašega stanja.«

Skupština odlučuje i za ovaj predlog, kao i za Brgičev, te bude prihvaćen.

Šepić veli, da se u našoj novini ne odgovara na eventualne napadaje.

Nežić je zato, da se odgovara, jer bi se to smatralo, da se mi koga bojimo.

Brgić veli, da je i on proti tomu, da se u našoj novini odgovara na napadaje.

Pošto se više nitko ne javlja za riječ, predsjednik se zahvaljuje svima, što su došli na skupštinu, želi im sretan put te zaključuje skupštinu.

O daljem usavršivanju učitelja u nastavnom jeziku.*)

Dr. M. TENTOR.

Ako hoćemo da u jezičnoj obuci idemo uporedo s ostalim narodima, treba da poznajemo sam predmet sa sviju njegovih strana. U ovom mojem razlaganju svatko će moći razabrati, koliko se u nas zanemarilo u tom pogledu.

Budući da se u našoj pedagoškoj enciklopediji (pod natpisom »jezikoslovna obuka«) malo ili ništa uzeo u obzir pravi život i bit jezika, to ćemo ovdje da zahvatimo malo iz daljega.

Svijet se je dosta kasno počeo baviti poredbenom gramatikom, ali su ljudi prilično rano spoznali, da je jezik nešto, čemu se treba diviti, pa su ga zato već Bramanci smatrali božanskim darom, a kasnije i samim božanstvom. U Indijanaca se zato vrlo rano počeo ispitivati jezik, kakav je onda bio t. j. oni su se prvi počeli baviti gramatikom. To je ono doba, kad stari Grci nijesu još imali nikakve pisane književnosti. Ali djelo tih mudrih Indijanaca ne nastavi nekoliko vijekova nijedan narod.

Istom kad su se u Grčkoj javili sofisti, koji su osjećali potrebu, da dobro poznaju jezik, da mogu što ljepše izraziti svoje misli, kako bi lijepim

*) Čitano dne 26. VI. na kot. učit. konferenciji u Voloskome.

govorom predobili prosti svijet, istom tada — velju — počeli su se baviti jezikom, i odatle datira kod Grka prvo zanimanje za gramatiku, koja se razvijala sasvim nezavisno od indijanske. — Još proučavahu gramatiku učeni Aleksandrijci, koje je na to potaklo izdavanje homerskih pjesama i poređenje toga jezika s jezikom onoga vremena (tri vijeka prije Hrista), koji je bio postao svjetskim. To se dogodilo u doba, kad se po prvi i do danas jedini put izmirio Istok sa Zapadom (Azija s Evropom). — Ali se dalje od ovoga gramatičkoga učenja nije pošlo kroz sve vijekove sve do potkraj 18. vijeka. Tã kako bi ponositi Grk i Rimljanin učio jezik barbarskih naroda? A i Jevrejini kako da uči tuđi jezik, kad član izabranoga naroda ne smije da dođe u doticaj s poganinom, s neobrezanikom?

Istom je kršćanstvo razbilo sve te predrasude s onom: svi su ljudi braća. Ali uza sve to prošli su vijekovi i vijekovi, dok je izišla prva pored-bena gramatika: Franjo Bopp 1816.

Današnja je zgrada komparativne gramatike nastala više kao nastavak rada starih Indijanaca negoli Grkã i Rimljanã, pa zato čujemo, da su prvi jezikoslovci orijentaliste, a takvim je nekako bio i prvi prosvjetitelj slavenski, koji je u srednjem vijeku postigao, da je slavenski jezik stao uz bok latin. i grčkom jeziku. Osim latinskoga, grčkoga i slavenskoga nije prije reformacije bilo drugoga jezika u kulturnom svijetu Evrope.

Kao što je dakle sanskrtski jezik, — i ako nije bio istočnik svih indoevropskih jezika — bio temeljni kamen poredbene gramatike indoevropskih jezika, tako je stari maćedonski dijalekat Ćirilov — koji opet nije ocem slav. jezicima — »baza« proučavanju slavenskih jezika i dijalekata.

U našoj pedag. enciklopediji čitamo: »budući da jezik ima oblike i riječi, kojima se iskazuju odnošaji misli i pojmova, to jezikoslovna obuka pomaže svu obuku, da se učenik nauči točno misliti.« Ali iz ovoga jošte ne slijedi, kako bi se na prvi mah mislilo i kako je jedamput učeni svijet i mislio, e je jezik utjelovljena logika, jer bi tada mišljenje bilo identično s govorom. A svi znamo, da tome nije tako, jer kad bi to bilo, onda bi na svijetu bio u glavnom jedan jezik, budući da je logičko mišljenje po svojoj naravi jedno.

Kako mi na svijetu koješta površno vidimo, tako stvaramo i krive zaključke, a taj zaključak zaodijevamo u ruho jezika. Kako je dakle naše zaključivanje nelogičko, tako je i jezik (n. pr. sunce zapada).

Uopće možemo kazati, da je jezik mnogo koristio čovječanstva prosvjetnome rodu, jer je sredstvo širenju misli, a time i kulture, ali je u drugu ruku i škodio, jer se jedno krivo mišljenje izraženo riječju bolje učvrstilo u čovječjoj duši i tako nam stešćalo korekturu takve logičke pogriješke.

Zato je naša dužnost, da proučavamo jezik što bolje: sav njegov razvitak, sve faze njegova života, kako bi se oslobodili tiranstva jezika. Time

ćemo postići, da nam ne će imponirati oni, koji pustim riječima zavode pojedinca i cijele skupine. Kako da se približimo tome cilju, poučit će nas jezična obuka.

Čovjek školovan mora da je gospodar svojih riječi, mora da znade prosuditi tuđi govor, jer lijepo reče Goethe: *Sich mitzuteilen ist Natur, Mitgeteiltes aufzunehmen, wie es gegeben wird, ist Bildung.*

Dijete i čovjek uopće nema s pomoću jezika samo da misli i govori (što mu je dala već priroda), već on ima da i misli o jeziku.

Znamo, da se u prvom početku razvija mišljenje i govor — ustopice i jedno drugo pospješuje. Ali čim dijete stupi u školu, evo ti pogibli za njegov zdravi razvitak. U školi mu postaje riječ važnijom nego stvar, a to osobito u staroj školi, gdje se nije pazilo da riječ bude usko spojena s predmetom. Time nastaje ono, što u običnome životu zovemo frazerstvom, a u pedagogiji verbalizmom (Kod analfabeta ima kud i kamo manje frazenstva negoli u inteligencije mladih naroda). A najlakše možemo da tome izbjegnemo, ako dobro učimo jezik i mnogo čitamo djela različitih pisaca, a osobito ako pazimo na nijanse u značenju pojedinih riječi u knjiž. jeziku i u dijalektima.

Poređujući jezik s dijalektima okoristit ćemo se i u školi, jer se time učimo shvatati dječji govor, budući da je dijalekat način izražavanja u djetinje doba naroda. Poznavanje dijalekata i dječjeg govora od prijeke je nužde za učitelja, jer nema veće pogriješke, nego kad se učitelj ne zna sniziti na niveau učenika. Znamo, da dijete upotrebljava riječi u smislu svojih individualnih i tipičnih predodžbi, dok odrastao čovjek operira s pojmovima. Dakle ista riječ jedno znači u učitelja, a drugo u djeteta.

Aksiom je, da se u aktoritet učitelja ne smije dirati, a osobito učeniku ima da bude učitelj u svemu izgled, pa tako i u poznavanju jezika. Dijete se od nas uči književnome jeziku. Stoga treba da ga i mi dobro poznamo, jer će inače i dijete prihvatiti naše pogriješke. Ja sam, u ovo nekoliko mjeseci svojega boravka u Istri (kopненоj), konstatirao, da đaci krivo izgovaraju đ t. j. kao jotirano d (ćesko d'). To je zavisno od učitelja, jer takav nije izgovor ni u književnom jeziku, ni u jeziku čakavske istarske inteligencije. Drugi su izgled dobra jezika za odrasla čovjeka proizvodi naše lijepe knjige. Istina je doduše, da smo u nemaloj neprilici u izboru takih uzora, jer ima primjera, te naši najbolji književnici pišu najgorim jezikom. Ali ipak možemo naći priličan krug pisaca i djela, na kojima ćemo se izvještati (Vuk, Daničić, nar. blago, Milićević, Vrčević, Ljubiša itd), a to je dosta, jer velika raznolikost pisaca i djela uz brzo čitanje malo koristi obrazovanju našega jezičnoga osjećaja. Mi se moramo zadupsti u malen broj djela, da nam jači ostane određen dobar stil i da uzljubimo knjigu, jer ćemo je prije uzljubiti čitajući malo, ali dobro, intenzivno, kao što ćemo prije upoznati, ljubiti i slijediti čovjeka, što

ga dobro poznajemo: wer mit flüchtigem, kühlem Gruse an den Menschen hinstreift, lernt keinen kennen, lieben und nachahmen (Wilke str. 41.)

Mi moramo poznavati i jezična pravila, jer samo znanje, što ga sa sobom donesemo iz kuće, nije stalno i utvrđeno: svaki i najmanji tobožnji auktoritet može uskolebati naš nerazvijen jezični osjećaj. Pravilo je u jeziku potrebno, kao što pojam za pojedine predodžbe, kao što je riječ za pojedine pojmove. Poznavanjem riječi i pravila brže mislimo, štedimo kod govora duševnu snagu.

Da imamo i mi stariji i odrasliji da učimo jezik svestrano, dokazuje nam priroda čovječja, koja uvijek traži ono što je bitno. A i dijete nema interesa, kad čuje nepoznatu riječ, već mu se interes budi kod same stvari, a sa stvari prelazi interes na formu — riječ (idiometska obuka).

Jedan od glavnih pravila gram. nastave u školi jeste pravilan i lijep izgovor. Pitat će tko: Kakav izgovor imademo da gajimo u školi? Pitanje je na mjestu, jer se tim pitanjem bave i ostali narodi, koji imadu fiksiraniji jezik nego mi što ga imamo. U Nijemaca je to pitanje tako riješeno, da se imadu držati kazališnoga jezika (Bühnensprache). Kod nas nije radi više razloga moguće da se držimo toga kriterija, već će biti najbolje, da učimo naglasak, koji je u nas pomičan i muzikalan. Nego kako je to najteži dio naše gramatike, to će nam uz školsko znanje više pomoći praksa, t. j. proboravimo li po koji mjesec među štokavskim narodom. Ali znanje akcenta još nije identično s izgovorom. Mi imademo n. pr. u glavnom istu akcentuaciju u Herceg Bosni, u Dubrovniku i u inteligencije, a ipak je to trojaki izgovor. Stoga bih svakome preporučio dubrovački izgovor (ne gramatiku), koji je najsladji između svih štok. govora. Istina je doduše, da čakavac (neštokavac) ne će nikada govoriti u čak. kraju štokavskim izgovorom, ali zato možemo naučiti štokavski naglas. U nas se baš na ovom polju griješi najstrašnije, jer 1. smo čakavci, 2. jer se dosele uopće malo pazilo na akcent, 3. jer smo rijetko u doticaju sa štokavcima i 4. jer ni naši učitelji nijesu dobro poznavali štok. naglas.

Ali ipak i na temelju same knjige možemo da koješta popravimo u izgovoru. Evo dvije tačke, u kojima se kod nas griješi bez izuzetka: 1. ni đak ni učitelj ne paze, da se izgovaraju dužine iza naglašena sloga (pjěvâm, gđvorîm, djěvôjka, žěnê, žěnôm) 2. svagdje se izgovara ć kao češko t, a ne kao štok. ć, koje se približava glasu č. Treća je već spomenuta pogriješka, da se đ izgovara kao d. Prvi i valjda jedini, koji je kod nas pisao o fiziologiji glasova našeg književnog jezika, jeste Dr. T. Maretić (u svojoj velikoj gramatici str. 21—29). Svakome bih preporučio tu našu gramatiku, koja nije idealna, ali je za sada najbolja gramatika našega književnoga jezika.

Škola teži i na to, da djeca nauče što bolje književan jezik. U prvom

redu po njemu svijet sudi školsku naobrazbu, a znanje toga jezika koristi nam i za naš napredak u životu.

Književni jezik stvaraju književnici, učenjaci (franc. akademija) i država (Sveta rimska država nemške narodnosti je pomagala pri nastanku enotnega nemškega knjižnega jezika. Obratno podpira jezikovna edinost tudi politično ujedinjevanje. Dr. Ilesič: Slov. pedagog. letopis X. sv. 1910.).

Djeca ne donose u školu književni jezik, već narječje, koje je osnovom, na kojem imademo graditi. Odatle slijedi, da mi moramo poznavati i govor naše djece. Time nije rečeno, da učitelj mora znati i govoriti u dijalektu, ali ga ima poznavati, jer kako moramo poznavati stvarno obzorje učenikovo, tako moramo i formu, u koju on zaodijeva svoje misli.

God. 1900. pisa Dr. O. v. Greyerr, gimn. učitelj u Bernu: Die Kinder, die wir aus den Händen der Mutter übernehmen, sind mit einer Sprache ausgerüstet, die vor der Schriftsprache pädagogische Vorzüge voraus hat; grössere Sinnlichkeit, Einfachheit und landschaftliche Individualität. Es ist unverzeihlich, wollten wir diese Vorzüge nicht ausnützen zugunsten des Deutschunterrichts, sie nicht hinüberretten in die neue Sprache, die wir die Kinder lehren sollen, damit auch sie zu einer lebendigen Sprache werde, lebendig gemacht durch den Sprachgeist der Mundart, die Seele des Volkes.

Ali treba da razlikujemo, na kojoj tački naše domovine poučavamo. Na jedan ćemo način postupati u Kastvu, na drugi u Voloskome, a opet na treći u Opatiji itd. U jednu školu dolaze djeca, koja govore čistim dijalektom, drugdje će biti učenici, koji su se već kod kuće naučili barem nekim oblicima i riječima književnoga govora i tako dalje kroz sve nijanse od čistoga dijalekta do mješavine dijalekata, dijalekta i književnog jezika, dok ne dođemo na djecu, što kod kuće govore knjižnim govorom. Ovoga posljednjega nema kod nas (za čitav razred). Zato učitelj mora da zna, koje pogrješke imade Bakranin, Riječanin i Bašćanin (š = nešto između š i s, ž = između ž i z, c = c i č), mora da zna prekomjerno produljivanje slogova iza naglaska i siječenje slogova (u Kastavaca), razmaženi izgovor kod mora i u gradićima.

Bit će da je najteže ondje, gdje djeca donose u školu čisti dijalekat, a osobito onda, ako je to narječje dosta udaljeno od književnoga jezika. S ovakvom djecom imade posla istarski učitelj. Ovom prilikom rekao bi Greyerr: Die Kinder können nicht denken, nicht vorstellen, nicht fühlen ohne ihre Sprache; und ihre Sprache wolverstanden, ist für sie die einzig denkbare, die Sprache schlechthin. Jede fremde Sprache macht ihnen Angst oder Heimweh; nur mit dem heimatlichen Namen sind ihnen die Dinge vertraut, sie sind ihnen das, als was sie sie kennen . . . Wer ihnen die Namen nimmt, an die sie gewöhnt sind, der nimmt ihnen die Sache. Die beiden sind zunächst untrennbar. Wenn man sie zwingen will, die fremden Namen zu gebrauchen, so

werden sie dumm, d. h. sie scheinen es. (Die Muttersprache im Elementarunterricht str. 5. Leipzig 1907.).

Da škola djetetu ne bude nešto tuđe, da mu omili, trebao bi učitelj da barem pò godine — kaže Wilke — sluša s interesom djecu govoriti u narječju svoje obitelji.

Ali ni kasnije ne smije zanemariti domaći govor, već treba da na svakom stupnju imade svoje pravo mjesto i književni jezik i dijalekat, pa i učitelj mora da pred djecom pokaže interes i ljubav za njihovo narječje, te će time steći njihovu ljubav i ujedno će nestati onog krivog mišljenja, da je narječje nešto niže, prosto i smiješno. Ako od djece tražimo da kod kuće obrade što iz svoga jezika i u svojem jeziku (nar. poredbe, riječi, izraze, fraze), to će i roditelji upoznati, da imaju u svome jeziku neko blago, o koje se stara i škola. Time će se premostiti onaj jaz, što postoji u shvaćanju knjiž. jezika i dijalekta i između dijalekata međusobno. Takvim ćemo načinom izglatiti kojekakve opreke, pa Dubrovčanin ne će više držati čakavštinu sebi nešto tuđe, niti će Srbin držati Hrvatom samo čakavca. Nestat će lokalnoga izrugavanja, kad upoznamo, da su dijalekti samo različiti način izražavanja, ali da su glavne jezične osobine zajedničke svim Hrvatima i Srbima, da i najposljednji dijalekat spada u hrv. jezik. A to se daje primijeniti osobito na čakavštinu, koja ima vrlo starih osobina, što ih jednoč — u historičko doba našeg naroda i kroz više vijekova naše pismenosti — imao i štokavski govor.

Ako (mi) naučimo jezik djece, moći ćemo da novu riječ protumačimo dijalekatskom, i tako ćemo nešto novo nadovezati na nešto staro: jezično će znanje postati čvršće. I kod stila ćemo se obzirati na nar. govor, koji mnogo koristi književnom stilu, jer su dijalekatske figure i tropi svježiji, prirodni, nijesu istrošene fraze, nijesu postali pustim riječima, kao što se to često događa u književnom govoru. — Često ćemo morati upitati dijete, kako bi nešto reklo u svojem jeziku, ili kako bi ovo ili ono pripovijedalo kod kuće bratu ili sestri. To nas dovodi i na to, da zadamo i domaću zadaću u dijalektu. Ali ćemo moći tako postupati jedino ako poznamo jezik naše djece. Zato će se svaki učitelj pobrinuti, da praktično ispita dijalekat svoje škole, a to će dobro doći i samoj znanosti. — Kod nas je dijalektologija slabo ispitana, a i od učitelja, koji je često mijenjao svoje mjesto, ne može se zahtijevati, da ispita svaki kraj, pa će zato dobro doći istar. učitelju, da prouči bar ono malo što je o tom pisano:

I. Milčetić: Čakavština kvarnerskih otoka. Rad jugoslav. akademije 121. (većinom za otok Krk).

D. Zgrablić: Čakavski dijalekat u sv. Ivanu i Pavlu te Žminju u Istri. Programi pazinske gimn. Pula 1905. (I. dio).

Dr. M. Tentor: Der čakavische Dialekt der Stadt Cres (Cherso), izašlo u Jagićevu »Archiv f. sl. Philol.« Bd. XXX. Berlin 1908.

Općenito o štokavštini:

Der štokavische Dialekt von Milan Rešetar, izašlo u Schriften der Balkankommission cesarske akad. znan. u Beču 1907.

Svršit će se.

Tajničko izvješće

na glavnoj skupštini hrv. učit. društva »Narodna Prosvjeta« u Pazinu dne 4. lipnja 1911.

Ako hoćete, članovi, da prosuđujete ovogodišnji rad odbora po broju odborskih sjednica i po novom ili da kažem originalnom radu odbora — kako to činjahu nekoji pojedini članovi, koji nam predbaciše nerad — onda Vam moram i ja reći, da s te strane ne ćete vidjeti velikog rada odborova.

Odbor naš nije bio takav, da bi držao mnogo odborskih sjednica samo zato, da se može pred Vama pohvaliti s velikim njihovim (sjednica) brojem. Da je bila prijeka potreba, odbor bi ih bio morao i držati uza sav potrošak i trud, koji stoje, ali baš obzirom na veliki potrošak za nje nije smio sazivati sjednica za takve stvari, koje se mogu u odboru riješiti i bez sjednice.

Ni originalnog rada nijeste čuli od odbora niti ćete od mene, jer je ova godina bila »mrtva sezona« za naš — da opetujem — originalni rad. I ako je želio odbor, da što intenzivnije radi i u tom pogledu, nije mu bilo moguće radi preogromnog upravnog posla, koji većinom pada na predsjednika i tajnika, a ne samo radi nemara članova u tom pogledu, već i radi intriga, koje su nekoji naši članovi podigli proti odboru (osobito proti predsjedniku i tajniku) te mu tako slabili sile za originalan rad. Rad originalan odbora ovisan je u velike o radu pojedinih članova: podastiru li oni prijedloge odboru, ovaj će ih pretresivati, a ako članovi ne rade pozitivno, ne može ni odbor svega. Moramo priznati, da je skoro sav rad potekao od samoga odbora.

U ovom izvješću moram istaknuti — ako mi se i ne da — da smo imali i imamo u našem društvu članova, koji su tražili mikroskopom naše griješke, klevetali nas na sve moguće načine i ruglu izvrgavali pred Vama i narodom, da sami ne znamo zašto. Možda ćemo kasnije čuti uzroke, kad bude otvorena rasprava o radu odbora.

Dočim bi bila sveta dužnost članova bodriti odbor na sve veći rad, činjahu nekoji protivno. trebalo nam je silne moralne moći, da zdušno uza sve te neprilike vršimo naše dužnosti.

Priznavanja većine Vas, braćo, sveta stvar za koju radismo, pomoć božja: sve to nas je junačilo, da ne klonemo u radu za učiteljstvo.

Predug je ovo uvod mojem kratkom izvješću, ali nije neumjestan, jerbo mi je kao tajniku dužnost, da iznesem pred Vas neprilike, koje sprečavaju svaki rad i dobre strane, koje ga unapređivahu.

Zaključak zadnje glavne skupštine, koji se ticao sastava novih čitanaka, podnesli smo c. kr. pokr. škol. vlasti, koja nam nije ništa odgovorila u tom pogledu; iz privatnog izvora smo pako doznali, da je taj naš zaključak poslan osobi, kojoj je zem. šk. vijeće povjerilo sastav čitanaka. Čuli smo također iz privatne strane, da će se čitanke sastaviti u smislu zaključka naše skupštine.

Već je prošlogodišnji društveni odbor bio rasposlao članovima upitne arke za reformu školstva. Ali se tih upitnih araka ispunjenih vratilo odboru samo oko 80, premda smo članove putem novine zamolili, neka ispune arke te ih vrate. Posao s tim arcima povjerio je odbor kolegi Opašiću, jer je on bio kao naš izaslanik u Beču na sastanku za reformu škole. Opašić je preuzeo tu stvar i dovest će ju kraju, pa i na ovom mjestu molim učitelje i učiteljice, koji još nisu vratili upitnih araka, da to učine što prije. Nastaju praznici, kad bi Opašić imao vremena, da stvar dovrši.

U Beču su se držale još sjednice za reformu školstva, ali mi nijesmo mogli prisustvovati, jer to stoji mnogo novca.

Svojedobno obratio se bio društveni odbor na zem. odbor u Poreču, da bi učiteljstvu Istre podijelio financijskih polakšica za bolnice; pošto nismo nadugo dobili rješenja, ponovili smo tu zamolbu i došlo nam je rješenje, ali negativno. Zem. odbor piše, da ne može ugoditi našoj zamolbi iz principijelnih uzroka (per ragioni di principio).

Da se već jednom udovolji želji gotovo svih Hrvata Istre, bilo kojeg stališa, a ponajpače našeg, obratio se je naš odbor spomenicom (vidi na koncu ovog izvješća) na ministarstvo bogoštovja i nastave, neka prenese učiteljsku školu iz Kastva. Odgovora još nemamo niti ćemo ga teško dobiti, nu buduć je stvar zainteresovala i neučiteljske krugove, koji su u ovo zadnje vrijeme dali izraza putem novina proti Kastvu kao sjedištu učiteljišta, nade je, da će se stvar u bližoj budućnosti povoljno riješiti. Privatno doznasmo, da se je o tom raspravljalo na sastancima naših zastupnika te zaključilo — netom svrše izbori za carevinsko vijeće — sazvati »Narodno vijeće«, da o tom odluči. U tom vijeću zastupano će biti i naše društvo; bit će pozvani načelnici naših općina, zastupnici na pokrajinskom saboru i carevinskom vijeću te naši školski nadzornici. Pronađe li ova glavna skupština shodnim, može već i danas raspravljati, kakvo stanovište da zastupa naše društvo u tom vijeću i tko da ga zastupa. Zaključcima tog narodnog vijeća podvrći će se državni i pokrajinski naši zastupnici i u smislu tih zaključaka raditi.

U Istri je oko 60 učitelja(ica), koji nijesu članovi našeg društva. Nijesu se niti prijavili za ustup u društvo, premda ih je odbor na to pozvao. Uzrok bit će gotovo u apatiji do naše organizacije, koja je posljedica rovarenja nekih ljudi proti našoj organizaciji. To je zao znak po socijalni smisao tih naših kolega.

Na poziv odborov prijavilo se ih ipak nekoliko, i to: Malić, Facchin, Ivo Vivoda, V. Marušić, Runko, Ivan Žic, Ujčić A., J. Kos, Šepić V. (Opatica), Lukež Josip, Prof. Mučalo, Peljević, Račić, Prebelić, Saršon P., Medvedić I., Medvedić D. i Stroman, a istupila: Betty Markus.

Ovom prilikom moram pohvaliti naše učiteljice Slovenke, kojih je ovo zadnje vrijeme znatan broj namješten na hrv. školama u Istri. Upisale su se u naše društvo i aktivno rade za procvat naše organizacije. Čudno nam se pako čini, što slovenske učiteljice iz kotara Voloskog, osim gđice Marušić, koja se — kako prije spomenuh — učlanila u društvo, ne udostojase se niti primiti naš poziv da stupe u društvo, već ga kao »retour« vratiše natrag.

Društvo broji sada 199 članova, koji su razdijeljeni po kotarima ovako:

	Pravi	Podupirajući	Počasni	Ukupno
Volosko	46	5	1	52
Kopar	17	4	—	21
Pazin	41	5	1	47
Pula	22	—	—	22
Poreč	8	1	—	9
Krk	27	1	—	28
Lošinj	12	4	—	16
Izvan Istre . .	—	4	—	4
Ukupno . .	173	24	2	199

Po kotarima pako nije još učlanjeno: Volosko 17, Kopar 4, Pazin 7, Pula 9, Poreč 3, Krk 11, Lošinj 11, ukupno 64 hrv. učitelja(ica).

Spomenuo sam već prije, da naš odbor imade ogromnog upravnog posla. Amo ubrajamo i novinu. Ja Vam ne mogu opisati taj rad, za koji se mora trošiti dane i noći, nego ću Vam spomenuti to samo u točkama: pregledavanje i prosuđivanje odnosno sastavljanje rukopisa, čitanje učit. novina u tu svrhu, praćenje kulturnog rada, struja u pokrajini, razvrstanje članaka, pošiljanje rukopisa i korekture tiskari u Pulu, dvostruka korektura, ekspedicija, mnoga pisma i odgovori glede gradiva, držanje u evidenciji pretplatnike i dužnike, opominjanje dužnika, kontrola pretplate; a glede društva samoga: riješavanje podnesaka, tekuće stvari itd.

Moram priznati, da naš ogroman posao glede utjerivanja duga nije ostao bez uspjeha. Imamo još da utjeramo:

a) Zaostale pretplate za god. 1906. K 26, za god. 1907. K 82, za g. 1908. K 180, za g. 1909. K 315, za g. 1910. K 725, a za god. 1911. K 1955, ukupno K 3283; b) za »Zgodno štivo« K 2000, svega dakle K 5283.

Uza sav naš trud za utjerivanje duga imamo primiti dakle bez članarine K 5283. Bolje bi učinili mnogi naši članovi, da se odazovu svojoj dužnosti te plate svoj dug društvu, eda odbor uzmogne intenzivnije raditi, negoli da samo prigovaraju a bez uzroka. Kad bismo mi računali dangube, plaću za rad, rasvjetu, lokale i druge stvari, bilo bi društvo još više opterećeno. Imamo toga mnogo, te ne možemo naših stvari nositi u kovčegu, a ne možemo ih pustiti niti na tavanu da gnjiju.

Kako ćete čuti iz izvješća blagajnika, naša su aktiva mnogo veća od pasiva, dakle je naše financijalno stanje dobro, samo kad bi članovi činili svoju dužnost. Naći će se tkogod te nam prigovarati, da smo društvo uvalili u dug, nu tome nije tako. Ako imamo duga, krivi su članovi i pretplatnici, koji ne plaćaju, a nije kriv odbor.

Šta ćete Vi na to, ako Vam kažem, da imamo članova, koji imadu već više godina u našem društvu sva prava, a nisu platili niti upisnine? Malo odviše zahtijevaju od odbora: neprestani naporni rad, trošenje vlastitoga novca i još valjda da za nje plati upisninu i članarinu.

Da olakotimo plaćanje članarine i pretplate, stupili smo u čekovni i klirinški promet. Čekove smo priložili 5. broju lista, jer su pomutnjom za 4. broj izostali, te molimo ponovno, neka gg., koja štogod duguju, učine svoju dužnost, da nam bar taj trošak ne bude utaman.

Broj pretplatnika nekoliko se povećao sasvimtim da su nam nekoji članovi, koji bi morali podupirati društvena poduzeća, vratili novinu. Odbor će morati proti takovim članovima, ako štogod duguju, strogo postupati, jer to nisu više pravi članovi, pošto svaki član mora društvo podupirati.

Visokom

C. kr. Ministarstvu za bogoštovlje i nastavu

u

BEČU.

Pošto se je u zadnje vrijeme prosuo glas, da kani to Visoko c. kr. Ministarstvo namjestiti hrvatsku učiteljsku školu za Istru definitivno u Kastav, te pošto je taj glas neugodno djelovao na hrvatsko učiteljstvo Istre s razloga, što mjesto Kastav nema sada i nije nade, da će ikada imati uvjeta, da se tamo razvije kulturni život u toliko, da bi mogao odgojno djelovati na mladiće, kojih je buduća zadaća, da idu kano prosvjetitelji među narod, usuduje

se potpisano zamoliti to Visoko c. kr. Ministarstvo, da bi prije, negoli konačno odredi sjedište hrvatske učiteljske škole za Istru, izvoljelo uvažiti razloge, navedene u spomenici potpisanoga na to Visoko c. kr. Ministarstvo od 9. prosinca 1905. i zatražiti službeno mnijenje u predmetu od c. kr. pokrajinskog školskog nadzornika i sadašnjeg zbora učiteljske škole u Kastvu.

Odbor hrv. učiteljskog društva »Narodna Prosvjeta« za Istru
u Pazinu, dne 30. travnja 1911.

Predsjednik;
Baćić v. r.

Tajnik:
Barbalić v. r.

Narodno Vijeće.

Spomenica profesorskoga zbora učiteljske škole u Kastvu, otisnuta u posljednjem broju našega glasila, ponukala je naše političko društvo, da je počelo ozbiljno raspravljati o pitanju sjedišta hrv. učiteljske škole u Istri. Članovi odbora političkog društva ne mogavši se složiti u tom prevažnom pitanju odlučili su prepustiti riješenje t. zv. narodnom vijeću. Odbor je političkog društva razaslao na članove narodnoga vijeća slijedeći poziv:

»P. n. gosp. . . . . u . . . . . Na odborskoj sjednici političkoga društva za Hrvate i Slovence u Istri, obdržavanoj u Pazinu dne 1. maja t. g., bio je uz sudjelovanje naših zastupnika za carevinsko vijeće i nekolicine zemaljskih zastupnika, kaošto i članova središnjeg izbornog odbora, te suglasno s ovima stvoren od strane odbora polit. društva raspravljajuć o hrvatskom učiteljištu u Istri jednoglasno slijedeći

Z a k l j u č a k :

Imenuje se narodno vijeće, koje ima sazvati Predsjedništvo političkog društva, sastojće od istarskih hrvatsko-slovenskih saborskih zastupnika i onih na carevinskom vijeću, od načelnika naših općina u Istri, od jednoga izaslanika učiteljskoga zbora učiteljišta u Kastvu, od jednog izaslanika učiteljskog društva »Narodna Prosvjeta«, od našeg pokrajinskog školskog nadzornika i od hrvatsko-slovenskih kotarskih školskih nadzornika, te se istomu povjeruje konačno riješenje pitanja hrvatskog učiteljišta u Istri, a to će riješenje biti obvezatno za sve narodne predstavnike i korporacije.

Potpisani časti se u vršenju ovog zaključka upozoriti V. G. na veliku važnost ovog visećeg narodnog pitanja te Vas pozvati u smislu istog zaključka na skupno vijećanje, koje će se obdržavati u Pazinu dne 9. jula t. g. na 2 sata poslije podne u dvorani »Narodnog Doma«.

Na predlog »Odbora za prosvjetu« raspravljat će se također o drugom važnom pitanju, o osnutku naime narodnog muzeja u Istri.

U čvrstoj nadi da će se V. G. odazvati pozivu, bilježi se sa veleštovanjem

za Odbor Političkog Društva

Pazin, dne 22. juna 1911.

Podpredsjednik :

Dr. Kurelić v. r.

Zasjedanje narodnoga vijeća otvorio je predsjednik političkoga društva prof. Matko Mandić. Pozdraviv prisutne reče, da se vijeće ponajprije mora konstituirati. Dr. Červar veli, da je dosta izabrati samo predsjednika i zapisničara.

Na predlog prof. Spinčića izabran bi predsjednikom dr. D. Trinajstić, koji primiv predsjedništvo preporuča skupštini, da o toli važnom pitanju, kao što je učiteljska škola, raspravlja stvarno i kako će samo koristiti narodnoj stvari. Nada se, da će se svi skupštinari i svaki pravi narodnjak pokoravati zaključcima narodnoga vijeća u smislu prije spomenutog zaključka odbora političkog društva.

Tada bi zapisničarom izabran dr. Zuccon.

Predsjednik pozove vijeće, neka se izjavi, hoće li ovo zasjedanje biti tajno ili javno. Dr. Červar predlaže, da zasjedanje bude javno, gdje će moći svaki raspravljati, samo će pravo glasa imati jedino oni, koji su na skupštinu pozvani, odnosno njihovi opunovlašteni zamjenici. Ovaj se predlog prima, našto bi zasjedanju pripuštena javnost.

Predsjednik priopćuje, da se na skupštinu pozvalo i g. Milana Kundića, općinskog savjetnika općine kastavske, te pita skupštinu, pristaje li, da mu se dade pravo glasovanja kod današnjeg zasjedanja. Skupština se izjavlja, da mu se dadu prava kao i svakomu drugomu članu nar. vijeća.

Dr. Kurelić veli, da nepozvani ne bi smjeli ništa predlagati, već samo raspravljati i savjetovati, jer bi uslijed njihovih predloga mogli nastati mnogi drugi, koji bi raspravu zategnuli.

Predsjednik javlja, da neki žele, da se prije riješi druga točka dnevnoga reda, pitanje narodnoga muzeja, pošto će se možda prigodom rasprave o učit. školi duhovi odviše ugrijati, uslijed česa ne bi možda bilo moguće trijezno raspravljati o važnom pitanju muzeja. Skupština ne udovoljava ovoj želji, te se prelazi na prvu točku dnevnoga reda, raspravu o učit. školi.

I.

Za riječ se prvi javlja nar. zastupnik prof. Spinčić. Veoma dugim govorom navađa sve i sva, što može biti u prilog Kastva. Veli, da se proti Kastvu mnogo govorilo i pisalo. Misli, da se o prenosu učiteljske škole ne bi

smjelo ni govoriti, pošto su c. kr. školske oblasti smjestile tu školu u Kastav, da u Kastvu i ostane, ne da se opeta prenaša. Tko hoće, da se učit. škola makne iz Kastva, hoće, kao kad bi neki zahtijevao, da se hrvatska gimnazija makne iz Pazina ili kotarski sud iz Voloskoga; jer je vlada dala učit. školu Kastvu, kaošto je dala gimnaziju Pazinu ili sud Voloskom. Nije pako pravo, da se hoće uzeti nekome, što već ima. Nije istina — kaošto bi neki htjeli — da je učit. škola smještena u Kastvu samo provizorno; provizorne su samo prostorije, u kojima je škola smještena.

Općina kastavska doprinjela je veliku žrtvu odstupivši za tu školu najljepšu kastavsku zgradu »Narodni Dom«, dakako samo provizorno za dvije godine; nadalje stan upravitelju škole te zemljište za školski vrt; napokon je obećala 30.000 K (pol grad Kastav, pol općina) za zemljište, gdje se ima graditi nova školska zgrada. Nacrt za tu zgradu već je gotov te će domalo biti raspisan natječaj za gradnju. Jedan je nacrt priredio prof. Šepić, koji pak bijaše zabačen, a drugi je priredilo Ministarstvo.

Nedostojno je, što »Narodna Prosvjeta« piše o Kastvu. Društvo »Narodna Prosvjeta« agitiralo je mnogo proti Kastva, što je uplivalo i na čak učiteljske škole, koji su do Božića bili mirni, a o Božiću eno i njih na nogama protiv Kastva. Agitacija počela se širiti i u samoj općini kastavskoj, a agitirao je i profesorski zbor učiteljske škole. Jedan je od tih profesora pobjegao počiniv mnogo dugova. (Oduševljeni protesti sa strana skupština.) Većina profesora nema niti pet godina iskustva, neki čak samo 5—6 mjeseci.

Prigovara proti tome, da je tobož Kastav premalen, a da se u nj smjesti jedna učiteljska škola. Navada za primjer neka mjesta u Českoj i Moravskoj, koja, akoprem su malena, učit. škole u njima ipak lijepo napreduju.

Nije istina nadalje, što se u spomenici profesorskoga zbora navada o stanovima. Prikazuje iskaz praznih stanova u Kastvu, kojih imade 21. Prispodablja s Kastvom Pazin, koji također nema uvijek dosta stanova na raspolaganje. U tom smislu navada konkretne primjere. (Prigovori).

Što se vode tiče, ne manjka ona samo u Kastvu, već Istra uopće oskudna je vodom. Sasvimtim ipak su zdravi i đaci i stanovnici Kastva, što je najbolji dokaz, da ni u tom obziru ne bi smjelo biti tolikih prigovora.

Veli se nadalje, da đaci u Kastvu nemaju nikakve pobude za učenje. Upravitelj pak zavoda sam se je izrazio, da đaci dobro uče. Bolje bi profesori učinili, kad bi svoje slobodno vrijeme upotrebljavali za proučavanje pokrajine i više općili s đacima te držali predavanja.

Komunikacije Kastva nisu baš najlošije, kô što se u spomenici navada. Ima gradova i na moru i na kopnu, te prigovor da Kastvu manjka more, nije opravdan.

I sam upravitelj zavoda izrazio se, da od mnogih razloga, što u spo-

menici govore protiv Kastva, najopravdaniji je onaj glede skupoće. Drugi su od manje vrijednosti. Da pobije i taj prigovor, navada, kako je skupoća drugdje veća nego li u Kastvu, što potkrepljuje sa više primjera.

U popratnici spomenice na polit. društvo stoji, da učit. škola u Kastvu ne može i ne će nikada uspjevati, a fakat je, da ona zbilja uspijeva: daci su zdravi, ponašaju se lijepo i dobro uče. Što bi se dakle jošte htjelo?

Obzirom na to što su se u zadnje vrijeme povele agitacije za Matulje i Zamet-Kantridu veli, da su za njega mjerodavni zaključci općinskog zastupstva u Kastvu, radi česa se on na te agitacije i ne obazire.

Pri koncu postavlja predlog, da se preko točke prijede na dnevni red.

Predsjednik podijeljuje riječ dru. Červaru, koji prigovara izvađanjima predgovornika te konstatira, da je jedino nastojanjem prof. Spinčića učiteljska škola smještena u Kastav. Ni prof. Spinčić ni dr. Laginja nemaju prava agitirati protiv zaključaka polit. društva, koje je prepustilo riješenje toga pitanja narodnome vijeću. Ta zašto je dakle prof. Spinčić htio, da pitanje riješi narodno vijeće, dočim danas, kad se to narodno vijeće sastalo, hoće, da se preko pitanja prelazi na dnevni red? Zašto nije prije htio, da to pitanje riješi političko društvo?

Glede tvrdnje prof. Spinčića, da se ne smije uzimati Kastvu, što mu je već Vlada dala, veli, da nije uvijek dobro, što nama Vlada daje. — Ne vrijedi ona Spinčićeva, kad tvrdi, da uzeti Kastvu učiteljsku školu znači isto, što i zahtijevati, da se Pazinu oduzme hrv. gimnazija; jer učiteljska škola u Kastvu volja je samo prof. Spinčića i načelnika Jelušića, dočim je hrv. gimnazija u Pazinu volja cijelog hrv. naroda u Istri. Dok Spinčić i Jelušić rade za Kastav kao Kastavci, dalo bi se donekle oprostiti, akoprem bi se kao narodnjaci morali zauzeti za interese cijelog naroda više, nego li za interese jedne same općine; kad pako prof. Spinčić radi tako kao narodni zastupnik, stvar je teško oprostiva. — Nadalje pobija i druga izvađanja Spinčićeva točku po točku. Napokon moli vijećnike, da trijezno o stvari prosuđuju te podastire predlog, da narodno vijeće zaključí, da se učitelj. škola iz Kastva makne u mjesto sposobnije.

Upravitelj učit. škole u Kastvu, prof. Nazor, vrlo temeljito i krasno kritizira Kastav s pedagoškog gledišta. Veli, da postoje tri odluke Vlade glede učit. škole u Kastvu. U ni jednoj pak ne stoji, da li je ta škola tamo smještena definitivno ili provizorno. Pošto se je pak slovenska učit. škola, skoro u isto doba kao i hrvatska u Kastav, smjestila u Goricu provizorno, mnije on, da takova provizornost postoji i za hrv. učit. školu u Kastvu. — Nadalje obrazlaže svrhu učiteljske škole te opširno navada sve zapreke, uslijed kojih se ta svrha u Kastvu ne može postići. Predlaže popis gradova naše države, u kojima su smještene učiteljske škole, s naznačenim brojem stanov-

ništva, iz kojeg proizlazi, da skoro svako tih mjesta imade preko deset tisuća stanovnika, a ni jedno ispod dvije tisuće. Prof. je Spinčić prije naveo i neka manja mjesta, ali tamo su učiteljišta u samostanima, a za samostane ne treba grada, mogu biti i u najmanjem selu. Kastav pak po popisu pučanstva od g. 1900. nema ni šest stotina stanovnika! — Prof. Spinčić veli, da su đaci ipak zdravi. Jest, ali mnogoputa na račun samog poučavanja. Mnogi đaci moraju stanovati izvan gradića, koji za zlih vremena obično ostaju kod kuće. Izostaci su radi toga upravo prečesti, što na jednoj učiteljskoj školi ne bi smjelo biti. Dogodi se kojiput, da đaka uhvati kiša na putu. Dolazi u školu vlažan do kože, a u Kastvu bi morao ostati preko cijelog dana, jutro od osme pa večer do osme. On (upravitelj) ne može u onakom stanju pastiti đaka u školi, mora ga tjerati kući, samo da si zdravlje ne pokvari. — Vježbaonica uz učiteljsku školu zavod je od prevelike važnosti. Svuda se događa, da roditelji predpostavljaju ovake vježbaonice svakoj drugoj pučkoj školi te svaki želi, da mu se dijete primi u vježbaonicu. A u Kastvu? Tamo upravitelj učiteljske škole mora od kuće do kuće moleći roditelje, da svoju djecu upišu u vježbaonicu, koja bi inače ostala prazna. Koji je tome razlog? Taj, što je Kastav premalen, pa te djece u gradu jednostavno nema dostatno za jednu vježbaonicu. — U Kastvu učiteljski pripravnik ne nalazi nikakove zabave, a posljedica toga jest, da su ih krčme pune, te ne zna, je li više žalosno ili smiješno, kako on mora đake tjerati iz krčmi, koji se tada razbježe po ulicama grada kao miševi pred mačkom. — U Kastvu nema nikakova političkog života, radi česa ni đak svršivši učit. školu ne može imati ni pojma o politici. On dolazi u praksu kao uzgojitelj naroda, a ne može ni izdaleka biti zauzet za njegova politička prava, kao kad bi učio u mjestu, gdje ima raznih političkih struja (n. pr. dvije narodnosti, kao gdje su Hrvati i Talijani). — Čovjek, s kojega se komad po komad skida odijelo, a javno, da ga svaki može gledati, srami se, ponajpače, kad mu napokon i košulju skinu te ga tako gola prikažu. Govoreći o ekonomskim prilikama Kastva mora se ga napokon prikazati u njegovoj ekonomskoj golotinji. Dašto da to ne djeluje najugodnije, ali se tu ide za prevažnu stvar, za učiteljsku školu. — Čudi se prof. Spinčiću, kako je mogao onako ručno uvrijediti dvojicu profesora. Kao da čovjek ne bi smio imati dugova! Prof. Šepić pak nije nikakav izžinir, a niti je namjeravao napraviti nacrtu za zgradu učit. škole, već samo nekakvu škicu, a na molbu nekih iz Kastva. Vlada mu toga nije povjerila. — Pri koncu stavlja vijećnicima na srce navedene činjenice preporučajući im, da se zauzmu, te se učiteljska škola makne iz Kastva.

Dr. Pošćić prigovara obzirom na tvrdnju prof. Spinčića, da je pitanje sjedišta učiteljske škole riješeno, pošto se bilo zaključilo u odborskoj sjednici polit. društva, da to pitanje ima riješiti narodno vijeće, koje će to učiniti danas.

Ona gospoda, koja su u tu svrhu bila u Beču, rekla su također, da je učiteljska škola u Kastvu provizorna. (Prof. Nazor: U Arbanasima je učit. škola i danas provizorna.) — Škola budućih uzgojitelja naroda ne može biti u mjestancu sa 600 stanovnika. Kompetentni u prosuđivanju jesu u prvom redu stručnjaci na školskom polju, profesori učit. škole, a ti su svi proti Kastvu. — Podupire predlog dra. Červara.

Prof. Novljan veli obzirom na izvađanja prof. Spinčića, da se ne ide zatim, da se nešto oduzme Kastvu, jer učit. škola nije dana Kastvu, već je dana hrv. narodu u Istri. — Prikazuje u pravim slikama nekoje gradove u Českoj i Moravskoj, što ih prije bijaše naveo prof. Spinčić htijući dokazati, da ima jošte malih gradova, u kojima su smještene učit. škole. Prisposobljanja prof. Novljana pokazala su ogromnu razliku između najmanjega od tih gradova i gradića Kastva. — On misli, da niti prof. Spinčić nije u srcu pristaša Kastva, što proizlazi iz današnjega njegova govora. Znade prof. Spinčić krasno govoriti, no današnji govor kô da mu nije pošao od srca.

Učitelj Licul reče obzirom na primjedbu prof. Spinčića, da naime pisanje »Narodne Prosvjete« o pitanju učit. škole nije dostojno, da uredništvo glasila ne može znati, da li sve potankosti u listu odgovaraju istini. Imade pak povjerenje u svoje suradnike, te drži, da su navodi istiniti. Pisanjem onih članaka nije se htjelo nikoga vrijeđati, najmanje Kastva i Kastavaca. Pisalo se u najboljoj namjeri i da se koristi stvari samoj. Ako se je pak slučajno našao tko uvrijeđenim, neka pošalje ispravak, koji će list rado priopćiti. Uredništvo će si pak pridržati pravo obratiti se na dotične suradnike, da dokažu istinitost svojih navoda. — Učiteljsko društvo »Narodna Prosvjeta« smatrajući se najinteresiranijim u pitanju učiteljske škole svakom se je zgodom toplo zauzimalo, da ta škola bude smještena u mjesto, što će biti podesnije, nego što je Kastav. U tom se smislu zaključivalo na glavnim skupštinama i odborskim sjednicama, slale se mnoge spomenice na kompetentne oblasti, korporacije i osobe (zastupnici, pokr. školski nadzornik), no nikad ništa nije pomoglo, nitko se od za to pozvanih za toli pravednu stvar nije htio da zauzme. — Poznat je aksiom, da čovjek može dati samo što imade; česa nema, ne može dati. Od učitelja se zahtijeva mnogo da daje. Hoće li dati, mora prije dobiti, a u Kastvu ne može dobiti svega, što mu za njegovu zvaničnu naobrazbu treba. Ovo dovoljno dokazuju izvađanja predgovornikâ. »Nar. Prosvjeta« ima stoga potpuno pravo, kad nastoji, da se učiteljska škola iz Kastva makne. — Ovih je dana bio u Kastvu jedan roditelj, da si dječka upiše u učiteljsku školu. Bilo je vrijeme objeda, pa on traži po krčmama tanjur juhe. Ali je nije mogao naći, akoprem bi mu bila onako umornome od dalekog putovanja ljuto trebala, pa platio za nju ne znam što. Morao mjesto juhe uzeti nešto hladna i komad hljeba. Ni ovaj slučaj ne govori u prilog veličine Kastva.

Napokon je i on (govornik) bio u Kastvu kroz cijelu jednu školsku godinu te i on pozna donekle, kakove tamo prilike vladaju. — Pridružuje se predlogu dra. Červara.

Načelnik grada Kastva gosp. Jelušić veli, da je ipak previše, što se u zadnje vrijeme sve to protiv Kastva piše. Da se je on zauzimao za Kastav, činio je samo svoju dužnost, jer je nastojao izvesti ono, što je općinsko zastupstvo zaključilo. Isto je tako radio i prof. Spinčić kao općinski zastupnik kastavski.

Dr. Zucco govorio je u ovom smislu: Gospoda Jelušić i Spinčić radili su dakle kao načelnik odnosno kao opć. zastupnik kastavski, a nisu radili kako hoće istarski hrvatski narod. Zaključeno bijaše u polit. društvu, da se svi narodni predstavnici i korporacije imaju pokoravati zaključcima narodnoga vijeća, a iz riječi gg. Spinčića i Jelušića proizlazi, da se oni ne kane podvrći onom zaključku. — Da ni Kastav ne ostane praznih ruku, moglo bi se ga odštetiti time, da mu se isposluje obrtna škola, radi česa ne treba priječiti, da se tamo sagradi namjeravana zgrada. — Talijani dakako zahtijevaju, da naša učiteljska škola ostane u Kastvu. Zašto, to oni dobro znadu. Od Hrvata su za Kastav jedino Kastavci. Narodni zastupnici pako, ako su slučajno i Kastavci, ne bi smjeli raditi po želji Talijana, naših neprijatelja. — Napokon pristaje i on uz predlog dra. Červara.

Dr. Laginja prosvjeduje proti onome, što piše »Narodna Prosvjeta« na strani 122. »I htjede da ode, kad li mu đaci izjaviše svečano: »Kad se položi prvi ugaoni kamen za zgradu učiteljske škole u Kastvu, toga ćemo istoga dana da povedemo štrajk — da ostavimo Kastav.« »A zašto ne bi prije štrajkali?« »Jer vjerujemo, da će konačno puknuti pred očima svim faktorima, što tuj odlučuju, da Kastav nije nimalo zgodan, da se u njem smjesti jedna učiteljska škola.« (A propos gospodine doktore: đaci su poštenu: oni još udilj drže poštenu riječ svoju!) I odoše iz sobe i profesori i narodni zastupnici, a đaci ni makac, ni mukaet,« jer ovo ne odgovara istini. (Priznajemo, da su neki neumjesni izrazi o dru. Laginji ušli u list i to nehotice. Razlog bijaše premalena pažnja kod pregledavanja rukopisa, a to radi prekratkog vremena, buduće se bilo razglasilo, da će narodno vijeće biti sazvano za Petrovo, radi česa se moralo požuriti s tiskanjem onog broja, jer svi oni članci iza zasjedanja nar. vijeća bili bi bez smisla. Ni korekture nije uredništvo s istih razloga moglo obaviti, već je to prepustilo samoj tiskari, radi česa je u člancima naći mnoge tiskarske pogriješke. Op. ur.). Nadalje veli dr. Laginja, da je on došao u Kastav na poziv tadašnjega upravitelja zavoda, da đake umiri te da ih pouči, e nije pametno, da onako prkose svojim pretpostavljenima i školskim oblastima. — Nije istina, da je gdje rečeno, da naime učit. škola mora ostati u Kastvu, već stoji, da se ona, ako ureba, može i maknuti, te

je ujedno rečeno, što Kastav mora u tom slučaju dobiti kao odštetu. Zato nije pametno, da se osujeti gradnja nove školske zgrade u Kastvu. Nek se sagradi, a tada ćemo zahtijevati, da se učit. škola makne. (Dr. Červar: Ona će tada za uvijek ostati u Kastvu!) — I on je za to, da se Kastvu dade obrtna škola. Konstatira pak, da je agitacija protiv Kastva glede učit. škole prežestoka, a to nije najpodesniji način, da se nešto postigne. Od izvađanja raznih današnjih govornika dopadaju mu se samo ona ravnatelj Nazora, do drugih malo drži. Ako se već traži, da se učit. škola makne iz Kastva i smjesti u mjesto sposobno, gdje ima na raspolaganje raznih pomagala za nabrazbu učiteljskih kandidata, Matulji se i Zamet isključuju sami po sebi. Boji se pak gospodske struje, koja bi mogla na đake djelovati u Opatiji i Puli.

Nadzornik Bunc hvali prof. Spinčića kao vrsnog nastavnika i svaki se ga njegov bivši učenik ugodno sijeća. Bio je on i vrlo dobar školski nadzornik (u koparskom kotaru), a radi njegovih mnogih vrlina bijaše izabran i narodnim zastupnikom u pokr. sabor i carevinsko vijeće. Kad se dakle takav čovjek zauzeo za Kastav, bez sumnje je, morao je za to imati i dovoljno razloga. — Ističe se nesposobnost Kastva, ali nedostataka nema samo Kastav, već svaki drugi grad u Istri. — U selu Topolovcu ima škola, na koju se ne da ni jedan učitelj, jer da je to selo zabitno; ni jednome se ne da žrtvovati. Budu li se učitelji uzgajali u većem gradu, pogospodit će se, te će ih biti više, kojima se ne će dati na selo. Razni razlozi, što se navlađaju proti Kastvu, razlozi su i proti Pazinu, Puli i Voloskom.

Prof. Zgrablić čudi se izvađanjima g. Bunca, koji je, osim Kastavaca, jedini uz prof. Spinčića. I profesori i svećenici i drugi činovnici izučili su škole u velikim gradovima, pa ipak mnogi služuju na selu, nekoji čak u najzabitnijim selima. Našem je učitelju zadaća, da uzgaja seljake, a kako će seljak uzgajati seljaka? Učitelj naime, uzgojen na selu (jer Kastav nije drugo nego selo), malo će biti bolji od seljaka (razumijeva se njegovo vanjsko ponašanje). Nemojmo se dakle bojati učitelja, lijepo uzgojena. — Nadalje veli govornik, da si ne može ni predstavljati učitelja, uzgojena u gradu, koji bi prezirao seljaka. I najviša gospoda i dostojanstvenici podižu se do svoje visine najprije i najsjegurnije, ako simpatiziraju s masom. Ta živimo u eri demokratizma, gdje je najveći dostojanstvenik u državi u izbornom pravu izjednačen sa razdrapanim radnikom na ulici.

Iza toga prelazi se na glasovanje. Glasuje se o trima rezolucijama, pošto je dr. Červar svoju ustegnuo u prilog one dra. Luginje pod br. 3, naime:

1. Predlog prof. Spinčića da se preko pitanja o učiteljskoj školi prijede na dnevni red. — Ovaj je predlog propao sa velikom većinom glasova.

2. Predlog prof. Spinčića, da učiteljska škola ostane u Kastvu. — I ovaj je predlog propao kao i prvi.

3. Predlog dra. Laginje, da se isposluje, te učiteljska škola bude dignuta iz Kastva i smještena u mjesto s boljim uslovima, a u Kastvu da se ustroji obrtna škola zidarskog značaja. Prepušta se klubu hrvatsko-slovenskih zastupnika Istre, da odluči, kamo da se učiteljska škola smjesti. — Ovaj se predlog prima sa velikom većinom glasova.

II.

Tada se prelazi na drugu točku dnevnog reda, pitanje o osnutku narodnog muzeja u Istri.

Prof. Novljan zanositim riječima obrazloži potrebu takova muzeja. Dokazuje, da ima za to dostatno materijala (predmeta). I s novčane strane lako bismo mogli uspjeti, kad bi članovi, naše općine, posujilnice i možda zemaljski odbor učinili svoju dužnost. U muzeju bi se sabrali istarski historijski spomenici, ist. prirodne, narodne umjetnine, školstvo, uspomene iz tuđine, biblioteka (knjige o Istri). I u Kninu i u Kranjskoj postoje ovaki muzeji, koji lijepo uspijevaju.

Zastupnik don Kirac podupire predlog predgovornika, da se ustroji narodni muzej, te navada nekoje važne predmete, koji bi se morali smjestiti u muzej.

Dr. Kurelić predlaže, da se izabere odbor, koji će stvar proučiti, te koji će sastojati iz slijedećih lica: prof. Spinčić, prof. Žic, prof. Novljan i don Kirac. — Predlog se prima jednoglasno, našto predsjednik zaključi zasjedanje.

G. Licul.

Učiteljski tobolac.

Kastavsko učiteljište. U narodnom vijeću, održavanom dne 9. srpnja o. g. u Pazinu, izvolio je jedan govornik ustvrditi: »Gdje ste, gospodo, bili prije, a da niste prigovarali, da se učiteljište smjesti u Kastav! Sada, kada je gotova stvar, nakon pet godina njegova opstanka u Kastvu, sada tolika prigovaranja! C. kr. vlada riješila je ovo pitanje, i zato točka o premještenju učiteljišta bezpredmetna je, te predlažem, da se preko ove točke prijede na drugu točku dnevnoga reda.« Polagano, gospodine! Učiteljsko društvo »Narodna prosvjeta za Istru« na svojoj glavnoj skupštini, održavanoj u Pazinu dne 1. studenoga 1905., prihvatilo je jednodušno ovu resoluciju: »Ima se zamoliti c. kr. Vladu, da ne premjesti učiteljišta iz Kopra u Kastav, već u koje zgodnije mjesto u Istri.« Navelo se je u predstavi sve moguće razloge, što govore protiv Kastva. Poslala se u smislu zaključka spomenica svim našim

zastupnicima Istre. Dakle, prvi smo ustali mi hrv. učitelji Istre, i to skoro godinu dana prije, negoli se je premjestio dio učiteljišta u Kastav. Eto, gdje smo bili! Ali da; radi ovoga koraka napalo se nekoje učitelje sa izrazima: »Nezahvalnici, izdajnici!« »Tko je proti Kastvu, protivnik je hrvatstva u Istri,« poručilo nam se letacima. A sada? Izim nekolicine Kastavaca, Italijana Istre, c. kr. Vlade i jednoga našega školskoga nadzornika, svi su zato, da se makne učiteljište iz Kastva, a to radi velike narodne koristi, što ju u tom životnom pitanju nalaze.

Kastav—Pazin. Na posljednoj skupštini učiteljskog društva »Narodne Prosvjete za Istru« primio se predlog, da se učiteljska škola iz Kastva premjesti u Pazin. Za taj predlog palo je 43 glasa. Za Pulu ili Volosko-Opatiju (skupni predlog) bila su 24 glasa. Učitelji su temeljito i svestrano ovu raspravu pretresli. U narodnom vijeću su pristaše Kastva kazali, da između Kastva i Pazina nema baš »velikih« razlika. Čujmo!

Kastav ima oko 700 stanovnika; Pazin 2854 (bez đaka i vojnika). Pazin ima željezničku i glavnu automobilsku postaju; Kastav ništa. Iz Pazina idu glavne ceste na Rijeku, Pulu, Poreč, Labin, Motovun itd.; Kastav nije na glavnoj cesti. Pazin ima c. kr. državno uzor-gospodarstvo; Kastav ništa. Pazin ima posudilnicu, koja ima od 2—3 milijuna kruna prometa; Kastav posudilnice nema. Na Pazin su upućena nešto sasvim, nešto djelomice (mislim hrvatski živalj) 4 kotara Istre (svih je sedam); u Kastav nije upućena niti sva njegova okolica. Hrvatski Pazin igra u narodnom i kulturnom kolu prvu ulogu. Dapače i narodno vijeće sastalo se u Pazinu, jer je najzgodnije mjesto, a taj je u ovom pitanju bojna zona; Kastav je bio u prošlosti hrvatska tvrđa, a sada je mirni hrvatski gradić. Pazin može dati đacima (ako ne bude policajnoga sistema) sve ono, što će im biti za budući život u Istri od potrebe u pedagog., socijalnom, ekonomskom i narodnom pogledu; Kastav ne će toga moći nikada. Pazin veoma naglo raste: u 10 godina pomnožilo se njegovo stanovništvo za preko 800; Kastav ne će ni za nekoliko godina narasti na 800 stanovnika. Pazin ima plinsku rasvjetu, ima 4 restoracije i prenoćišta, mnogo krčmi, dvije kavane itd. itd.; Kastav nema kamo smjestiti niti svoje đake. U Pazinu je velika hrv. gimnazija; u Kastvu je niža obrtna škola. Pazin je u sredini kontinentalne Istre; Kastav je na periferiji. U Pazinu su tri liječnika i zubar, dvije ljekarne, hospicij; u Kastvu samo jedan liječnik. U Pazinu su sve kotarske oblasti i razni uredi; u Kastvu je samo općinski i baždarski ured. U Pazinu si profesori grade kuće; iz Kastva žele otići. I da završim: Pazin ima i sadašnjost i budućnost; Kastav samo prošlost. To je rečeno »sine ira et studio.« Želim pako Kastvu svako dobro, jer je bio i bit će hrvatski bršljan-grad. A to želim i za to, jer sam kastavski općinar, a po tom i pravi hrvatski sin naše uže i šire domovine.

Jugoslavija. U Hrvatskoj i Slavoniji imaju upravu nad školama u rukama naši ljudi. U saboru su zastupnici, izim jednoga, svi Hrvati. Zemlja je bogatija nego Istra. Pak što? Učitelji, ti narodni pregaoci, kukavno su plaćeni. Tuže se i oni u Dalmaciji. I tamo je narodni sabor. Tuže se i oni u Kranjskoj, gdje je također narodni sabor. A mi u Istri? Bolje smo plaćeni. Većina u saboru je talijanska. U Goriškoj odlučuju uz Slovence i Talijani. Ni tamo se učitelji sada ne tuže. U Trstu sa okolicom su učitelji dobro plaćeni, premda talijanska uprava. U Bosni i Hercegovini uredila je plaće učiteljima zajednička vlada; bolje su plaćeni nego u Banovini. U Štajerskoj i Koruškoj uprave su u njemačkim rukama; a učitelji su bolje situirani, nego u Kranjskoj. Gdje su u većini na upravi naši narodni neprijatelji, tamo su učitelji plaćeni nešto bolje od oružnika, a gdje su učitelji pod narodnom vladom, tamo u plaći zaostaju daleko za njima. Ljudi, koji tu odlučujete, gdje ste?. »Narod bez škola jest narod bez budućnosti.« Vama je uvijek na jeziku narod; pokažite jednom, da vam je i u pameti i u srcu! Fakta, a ne riječi! Dokle god ne podignete materijalno vaše učiteljstvo, niste no sebičnjaci, da ne kažemo štogod više. Zar vas nije stid, da jedan oružnik u Hrvatskoj ima nakon 16 god. službe 2180 kruna plaće, a jedan učitelj istodobno 1100 K?! Sakrijte se, i ne govorite u ime naroda!

Mjesno školsko vijeće. Ta »nakaza«, kako veli njemački učiteljski list, jošte opstoji. Kada će ta besmislena ustanova biti brisana iz školskoga zakona? Da vidimo, kako ona funkcijoniše u Istri! — Zlo je već to, što ne radi; a zlo je, kad i ono malo radi. Kad treba učitelja kamo definitivno namjestiti, tada nešto oživi. Ne gleda se tuj na vrsnoću učitelja, već samo tko je poznatiji, bliži, a i preporuke, a možda i inad i prkos: i eto ti trojke. Dašto, da i tu imade časnih iznimki. Jedna naredba veli, da se imaju na sjednice mj. šk. vijeća pozivati i upravitelji školâ, koji inače nisu članovi mjesnog školskog vijeća, kad se radi o njihovim školama. Ja, koji sam također upravitelj škole, hvala redu, nisam jošte bio pozvan na takovu sjednicu. Pitajte samo učitelje, neka vam oni kažu o radu mjesnih škol. vijeća. Zakon veli, da se sjednice mj. šk. vijeća imaju obdržavati svaki mjesec. Nu za naša istarska dosta i jedamput na godinu! Ne rade mj. šk. vijeća, a ni njegovi članovi ne uzimlju ozbiljno svoju čast. Čuje se: »Smo storili tega i tega učitelja«, ili: »mi smo Vas izabrali.« Blago si ga drugima, koji imaju stručne nadziratelje i oblasti! Nama može biti stručni nadziratelj čovjek iz svakoga staleža. Koriste li ovakova mj. šk. vijeća školi? Dižu li ugled učiteljstva? Ne! Zato proč s njima!

Mjesto i plaća. Pred četiri godine podneslo je naše društvo na sabor molbu, da nam se uredi plaća po godinama službe. Do ispita osposobljenja toliko, od ispita do desete godine toliko, od deseto do dvadesete toliko, a od dvadesete do trideset i pete toliko. Dodali smo i to, da pokrajina radi toga

ne će biti na šteti niti pare. Pak što? Učinili su na način, da učitelji u gradovima, bili i mlađi, imaju veću plaću nego njihovi kolege na selu. Da nas koji slabo ne shvati velim, da se tu radi lih o temeljnoj plaći! O mjesnim doplacima itd. ne govorimo. Vele, da zakone stvaraju pravnici. U ovom su slučaju jamačno krivnici bili u većini!

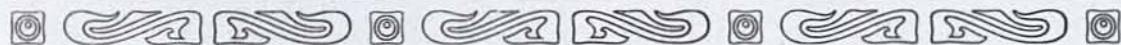
Ana Rogstad. Dne 17. ožujka t. g. izabrana bi zastupnicom u Storting (državno vijeće — sabor) u Kristijaniji u Norveškoj pučka učiteljica Ana Rogstad. Predšasnik njezin izbornog okružja Kristijanije bio je vojnički đeneral. Evo, prva drž. zastupnica čitavoga svijeta ispodrinula je vojnika. Dakle, prednost prosvjete pred militarizmom! Gospođi je oko 50 godina. Neka ju Bog poživi!

Dreadnought. Jedan »Dredno« vele da stoji 60 milijuna kruna. Interes na 60,000.000 kruna bio bi po 4⁰/₀ na jednu godinu 2,400.000 kruna. Kad bi samo to bilo za prosvjetu u Istri za god. 1912., onda bi iz ladice zemaljskog odbora izčezle molbe za osnivanje hrv. pučkih škola. Ele, taštih želja!

Naš čovjek. To je Mikula Tesla, rođen godine 1857. u Smiljavi u Srbiji. Godine 1882. ostavio je Pariz i pošao u Njujork u Americi. Poznat je ondje kao vrlo uvažen inžinir i izumitelj. U svoje doba bio je učiteljem poznatoga izumitelja brzjava bez žica, Marconija. Imamo i mi poznatih ljudi!

Pasivna rezistencija. Braća učitelji(ice) iz Banovine dali se na točno vršenje školskoga zakova — ni više ni manje. Kad bi svi u tom bili solidarni i izdržali do konca, bilo bi po hrvatski narod katastrofalno.

Mi istarsko-hrvatski učitelji smo uz njih, jer na njihovoj strani je pravo. Živili!

VJESNIK.

Vijesti iz pokrajine.

Roditeljski sastanak u Trvižu.

Pučka škola u Trvižu upriličila je nedjelju 25. lipnja o. g. prvi roditeljski sastanak. Školska soba, u kojoj se je obdržavao sastanak iza večernje službe božje, bila je dupkom puna. Prisutne pozdravi učitelj Vanik. Razložio je ljudima svrhu roditeljskih sastanaka, naime usko sprija-

teljenje doma i škole. Iza toga govorio je učitelj o temi: Škola i dom. Potrebu redovitog polaska škole rastumačio je puku ovdješnji gosp. vjeroučitelj.

Narodni blagdan.

Sve što dalje to se veće zanimanje opaža za svakogodišnju proslavu uspomene naših slavenskih apostola. Osobito se ove godine po cijeloj našoj hrv. domovini sla-

vio taj dan, kako još nikada dosada. U Hrvatskoj onoga dana nisu izašli listovi, a u Zagrebu bile su velike svečanosti. Sv. misu u slavenskom jeziku služio je presvjetli vladika Drohobecki.

U nekojim krajevima Istre uveli su 5. srpnja pravi crkveni blagdan (n. pr. po cijeloj Čičariji). Posvuda se onog dana kupili darovi za našu školsku »Družbu sv. Ćirila i Metoda«.

U Pazinu su narodni blagdan proslavili nedjelju dne 2. VII. o. g. u vrtu »Narodnog Doma« zabavom sa bogatim rasporedom. Kod priređivanja zabave sudjelovala je mlada glazba »Hrv. čitaonice«, muški i ženski sokolski pomladak, daci gimnazije (pjevanje i orkestar) te dječaci i djevojčice hrv. pučke škole (pjevanje). Krasno prigodno slovo držao je prof. Novljan prikazav narodnu misao u radu sv. braće Ćirila i Metoda. Svečanost je u svakom obziru krasno ispala. Naroda bijaše toliko, da se je jedva moglo micati u prostranom vrtu »Nar. Doma.«

Neredi i demonstracije u Kastvu.

»Nne 22 t. mjeseca raširio se po Kastvu glas, da je na općinsko glavarstvo stigao napokon ugovor glede gradnje novoga učiteljišta u Kastvu. potpisan sa strane općine i c. kr. vlade. Ta se vijest dokazala istinitom. Kastavskim građanima pričinilo se, da našim narodnim zastupnicima ne će uslijed toga poći više za rukom, da po želji cijeloga našega naroda u Istri i po zaključku »Narodnoga vijeća« izvojšte kod vlade, da smjesti učiteljište u koje drugo, zgodno mjesto, te upriličiše one iste večeri demonstracije.

Da su svome veselju dali izraza skladnim pjevanjem i klicanjem svojim perjanicam, ni pō jada, ali se ta demonstracija izrodila odmah u nered, koje moraju da svakoga uvelike zabrinu.

Neredi su trajali od 11 i pol do iza 4 sata u noći. Demonstrirali su najžešće pred stanom ravnatelja učiteljske škole,

župnika-dekana i onih profesora učiteljišta, koji se nalaze sada u Kastvu — trka, govori, buka i vika, abzug! izdajice! itd.

Napravili su neke bombe pušćanim prahom, koje su veoma žestoko praskale pod prozorima i pred vratima gorespomenute gospode. Kuće su se tresle, stakla na prozorima zvečila, a u nekim je kućama srušio se po koji komad »melte«.

Polupjani vikači i bombarderi vikali su, pjevali i pucali po miloj volji, a da ih nitko nije na red pozvao. Policije nije one noći sigurno bilo u Kastvu, a vele možni je g. načelnik kastavski spavao sladak san s potpisanim ugovorom ispod jastuka i sanjao, kako se lijepa nova zgrada učiteljišta diže na onoj kamenitoj strmini ispod »Fortice«.

Predviđaju se doskora novi neredi.«

*

Eto vijesti, što je primamo iz Liburnije sa pouzdanoga izvora. Zabrinuti smo, što su naši profesori prepušteni na taj način u Kastvu na milost i nemilost nekoliko postolara, kotlara i stolara. Evo novoga dokaza nesretnih prilika, koje vladaju u tome Kastvu, gdje su megalomanija i kampanilizam preoteli sasvim mah. Eto u kojemu se ambijentu uzgajaju naši budući kolegi! Surovost, junaštvo u vinu i — osveta. Pomislite, koliko sada moraju da trpe naši profesori, koji nisu više sigurni ni u svojim kućama. A što će tek biti, ako se učiteljište odmah ne premjesti i daci budu morali u septembru u Kastav? Neprestanim pretjeravanjem u hvaljenju neki su ljudi razmazali i pokvarili taj Kastav-grad, koji je u narodnom pogledu toliko zaslužio.

Činjenica, da je ovih dana bio potpisan ugovor između Kastva i c. kr. vlade obradovat će sigurno Kastavce i Talijane, ali joj mi ne pripisujemo velike važnosti. Na »Narodnom vijeću« u Pazinu svi su mislili, da je taj ugovor već davno potpisan. Ova je vijest o ugovoru možda dobro došla, jer će sigurno upozoriti klub

naših zastupnika, da se mora što prije maknuti, jer što kasnije, tim teže. Profesorima i đacima u Kastvu valja što prije pohiliti u pomoć. U Kastvu nema više niti reda.

Mnogi će se sigurno smijati toj »Noći svetoga Bartolomeja« u Kastvu gradu i smišljati nove doskočice o ratobornim Kastavcima, ali kada se nekome već puca puščani prah ispred vrata i ispod prozora, znači da je stvar postala ozbiljna i da bi moglo lako nastati koje veliko zlo.

Glasovi iz novina.

»Mladi Hrvat«.

Broj 7. ovoga najljepšega hrvatskoga omladinskoga lista sadržaje slijedeće štivo: — 1. Josip Milaković: Pastiričina pjesma. — 2. Rikard Nikolić: U svijetu. — 3. Pr. Dragan Zoranić: Knjiga života. — 4. Viktor Car Emin: Probudit će se lav... — 5. Slike nacrtane jednim potezom — 6. Lovričević Bonifacij: Rudjen Josip Bošković. — 7. Bilo pa prošlo (pjesma). — 8. Što se po Istri pripovijeda (dvije pripovijetke). — 9. Sunce. (Po N. L. Tolstoj). — 10. Kod zubara. — 11. Za malenu djecu: — Jos. Milaković: Sejina lutka. (Pjesma). — Barba Rike: Pričica o psiću Šarku. — Zlatna ribica. — O. Goldšmid: Div i kepec. — Anka Bočina: Za odmora. — Jos. Milaković: Čola. (Pjesma). — Razgovor. — Tko umije njemu dvije. — Jos. Milaković: Što su sve sanjali naši branjeni. (Pjesma). — Pravi drug. (Prev. L. Dorčić). — Tko je magarac? — Vesela zgoda na rijeci Nilu. — Zagonetke. — Iz moje torbice.

Analfabetizam Europe.

»Zeitschrift für österr. Volksschulwesen« donša brojeve analfabeta u pojedinim europskim državama, koji u postocima iznašaju: U Njemačkoj 0.5% od sveukupnog pučanstva, u Švedskoj 0.1%, u Švici 0.1%, u Danskoj 0.2%, u Vel. Britaniji

1%, u Francuskoj 2%, u Nizozemskoj 2%, u Finskoj 4.9%, u Belgiji 10.2%, u Austro-Ugarskoj 25.7%, u Grčkoj 30%, u Italiji 31.3%, u Bugarskoj 53%, u Srbiji 62%, u Ruskoj 62%, u Portugalskoj 70%, u Rumunjskoj 75%.

Cijela Europa ima 465.451 škola sa 45.281.691 učenika i 1.050.632 učitelja.

Smanjen broj katoličkih blagdana.

»Osservatore Romano« priopćuje Motu proprio sv. Oca »Supremi dispositione«, koji donša promjene propisa glede crkvenih blagdana. Razlog su ovim promjenama visoko razvita trgovina i obrt te velika skupoća, uslijed koje trpi osobito radništvo, koje teško osijeća prekidanje radnje poradi velikog broja blagdana.

U buduće bit će ovi blagdani: 1. sve nedjelje, Božić, Novo ljeto, Sv. tri Kralja, Uzašašće G. N. I. na nebo, Bezgriješno začće, Velika Gospa, Sv. Petar i Pavao, Svi Sveti. Svi ostali blagdani, kao što i drugi blagdan božićni, vazmeni i čuhovski, otpadaju. 2. Blagdan sv. Josipa slavit će se prve nedjelje po 25. ožujka, Tijelovo nedjelju po blagd. presv. Trojstva. Blagdani zemaljskih patrona prenest će se na buduću nedjelju.

Sv. Otac je naložio biskupima, neka predlažu Sv. Stolici, ako možda treba u području njihovih biskupija slaviti još koji blagdan.

U našoj državi odlučuje glede blagdana i naše državno zakonodavstvo.

Ove će promjene svakako koristiti školi, koja je dosada gubila kroz školsku godinu mnogo dana.

Lične i školske vijesti.

Sjednica c. kr. kot. škol. vijeća u Pazinu od 30. VI. 1911.

Saopćenja: J. M. bi imenovana u B.; primio je 100 K potpora A. G. radi bolesti; tromjesečni dopust daje se R. T.; učiteljica M. C. bi promaknuta u I. kate-

goriju. Škola u Šumbregu podignuta je na II. kategoriju.

Odlučuje se, da se službeno moli potpora za obitelj preminule učiteljice M. S.

Zaključilo se, da se u ovom kotaru imaju otvoriti nove škole ovim redom: Cerovlje, Karbune, Tupljak, Vela Učka, Zamašk, Hum, Sv. Ivan, Ripenda.

Ukor se podjeljuje učitelju O. Doznačuje se 1. kvinkvenij P. M.

Predlaže se potporu bolesti radi: F. B. i I. Š. — Odlučilo se proširiti školu u Ž. i P.

Odobravaju se zaključci kot. učit. ljske konferencije i prosljeđuju c. k. Z. Š. Vijeću.

Zaključilo se, da se odmah otvore natječajni za mjesto podučiteljice hrv. škole u Pazinu i mjesto ravn. učit. u Grdom Selu.

Iz sjednice c. k. kot. škol. Vijeća u Kopru od 27. VI. 1911.

Zaključilo se predlagati nagrade učiteljicama ženskih ručnih radnja za I. semestar škol. go line 1910.—11., nagrade učiteljima vjere za škol. godine 1910.—11., nagrade za poučavanje njemačkoga jezika u škol. god. 1910.—11., nagrade učiteljima pomoćnih i exku endo škola za škol. god. 1910.—11.

Ustanovio se red, kojim bi se morale ustrojiti nove opće pučke škole u kotaru.

Preporučilo se, da se doznači I. petgodišnji službeni doplatak Andriji Jakcu, a IV. Vinku Šepiću.

Predložila se nagrada I. V. na V.

Matura na c. kr. učiteljiš u u Kastvu.

Pismeni ispiti obavili se dne 15., 16., 17., 19. i 20. lipnja o. g. Pismene radnje:

a) Pedagogija: Razvijanje samosvijesti. — Bitnost i vrste pitanja. — Ivan Rousseau.

b) Hrvatski jezik (na izbor): 1. Hrvatski preporod. — 2. Da li more odvaja ili spaja narode. — 3. Utjecaj Jadranskoga mora na razvoj naše monarhije.

c) Matematika: 1. Izračunati volumen okrugla zdenca, ako je poznata visina, mali polumjer i debljina zida. — 2. Jedna

jednadžba sa dvije nepoznanice. — 3. Jedan ročni račun. (Metodički).

d) Njemački jezik: Wie ein Zögling beschreibt seinem Freunde das Städtchen, wo er die Lehrerbildungsanstalt besuchte.

e) Talijanski jezik: Il mio paese nativo.

Usmeni ispiti obavili se pod predsjedanjem c. kr. vladinog savjetnika i ravnatelja c. kr. učit. škole u m. gosp. Frana Frankovića dne 11., 12. i 13. srpnja. Ispitu se podvrglo 14 kandidata, između kojih jedan privatist.

Ova gospoda bijahu proglašena zrelima: B. Badurina, D. Gabrijević, T. Jedrlinić, M. Paskvan, A. Rajčić, J. Sušan, Iv. Šestan, Jos. Šestan, M. Šišković, I. Škarpa i J. Zornada. — Dvojica morat će, da se nanovo podvrgnu ispitu nakon dva mjeseca, a jednoga ne mogaše komisija da proglasi zrelim.

Čestitamo mladim sudrugovima i kličemo: dobro nam došli u naše kolo!

Ispit zrelosti na c. kr. velikoj gimnaziji u Pazinu.

Pismeni ispiti obavili su se dne 12., 13. i 14. lipnja o. g. Zadaci za pismene radnje bijahu ovi:

1. Iz hrvatskoga jezika (na izbor): a) I na njivi, što je otadžbinom zovemo, sije se i žanje. Mi žanjemo, što su sijali naši vrijedni pretci, a sijemo, da žanju naši potomci. (Dr. Stj. Ortner). — b) Da li povjesni tok naše carevine opravdava carsko geslo: »Viribus unitis«? — c) Jedni pjesnici zovu čovjeka robom prirode, a drugi njezinim carem. Kako se imadu razumjeti prvi, kako drugi?

2. Iz latinskoga na hrvatski jezik: Ciceronis Tuscul. disput. V. 27 (Dolorem vero . . . exemplorum est).

3. Iz grčkoga jezika na hrvatski: Hom. Od. XVII. 290—327.

Usmeni ispiti obdržavali su se dne 6., 7. i 8. srpnja pod predsjedanjem c. kr. vladina savjetnika i bivšeg upravitelja učiteljske škole gosp. Frana Frankovića. Is-

pit je položilo dobrim uspjehom 13 abiturijenata, između kojih 5 s odlikom, i to: Belanić Marko, Marčac Ante, Mihaljević Mate, Ružić Ante i Žerjav Josip.

C. kr. pripravnicu za učiteljske škole u Pazinu

polazilo je u prošloj školskoj godini 9 đaka, koji su svi primljeni na c. kr. učiteljsku školu u Kastvu.

Kot. učiteljska skupština u Voloskom.

Dne 26. i 27. junija 1911. obdržavala se učiteljska konferenca za voloski kotar. Predsjednik, otvoriv skupštinu, pozdravi sve prisutne, a napose učiteljski zbor učiteljske škole u Kastvu. Reče, e ga veseli, što pred sobom vidi ovako impozantan broj učiteljstva, a naročito mu je milo, što među njim imade ljep broj mladih i poletnih učitelja i učiteljica. U svojem oduljem govoru dotače se stotinu pitanja i dađe učiteljstvu stotinu valjanih savjeta. Govor njegov bijaše pun inteligencije i prepun stručne spremne, pa ga je svako s velikim zanimanjem saslušao. Na svršetku govora svoga bi pozdravljen burnim plještanjem.

Otrsiivši neke formalnosti pozva g. B. Jurinčića, da izvijesti o stanju kotarske učiteljske knjižnice. Iz ovoga izvještaja razabramo, da učiteljstvo ovoga kotara mnogo čita, ali udilj ne onoliko, koliko bi valjalo da čitaju, ma da je knjižnica i po broju i po valjanosti bogata knjigama.

Konstatovavimo nažalost jednu neugodnu činjenicu: ljudi ne vraćaju knjige, kako valja, pa ode tako mnoga lijepa i skupa knjiga — u nepovrat.

Prešlo se tada na referate.

Prvi dođe na red g. prof. Jakov Jakac. Svojim korisnim i uspelim predavanjem o daljoj naobrazbi učitelja, držao je slušatelje u ugodnoj napetosti. Sukus je njegova predavanja: učitelj valja da je vječnim dakom. Znanost napreduje: Ko neide s njome naporedo, taj nazaduje. G. je referenat pokazao tada, kako se valja uči-

telju usavršivati. — Na koncu predavanja spomenuo je, kako bi valjalo, da se na učiteljskoj školi otvore večernji tečajevi za građanske škole. Zapitalo se za mišljenje ravnatelja učiteljske škole u Kastvu gosp. Vladimira Nazora. On izjavi: Prilike su mjesta, u kojem se danas nalazi učiteljska škola, takove, da se ova vrlo dobra ideja ne može nikako da ostvari. Na ovu izjavu sve umuče: mnogo lijepih nada ode u prah i u maglu.

Iza g. prof. Jakca predavao je g. prof. Dr. Matija Tentor »o usavršivanju učitelja u materinskom jeziku.« Ovo je vrlo interesantno predavanje. Uostalom svatko će imati prilike da o njem s di: donasha mo ga na dr gom mjestu ovog broja.

»O valjanost primjeni čitanaka« referisale su gđica M. Glaser i gđa K. Maichi. Ova su predavanja sastavljena vrlo pdmnjivo po najboljim nazorima modernih pedagoga.

G. Rudolf Saršon predavao je »o zavičajnoj obuci, temelj zemljopisnoj obuci.« Predavanje svoje obradio je prama metodi najmodernijih pedagoga: interesantno i poučno.

Red bijaše tada g. Antunu Ryšlavy-u, da referira o »tjelovježbi u pučkoj školi.« Ovo se je predavanje svima jako dopalo, jer je g. Ryšlavy predavanje svoje mjestimice začinjao humorom, a pojedine vježbe izvađao je sam na pozornici, a to njemu polazi za rukom. Pokazao je, kako i najprostije vježbe mogu da budu od efekta, kad su izvedene korektno i precizno.

Najzadnji referisao je g. Fran Baf »o vođenju službenih spisa.« Predavanje bijaše satvoreno vrlo marljivo, kako to samo g. Baf znade. Ipak mislim, e se je njime okoristila tek malina ljudi: oni, što za sobom imadu dovoljno prakse u vođenju službenih spisa.

Prijedlozima bude dnevni red iscrpljen.

Bijaše samo jedan predlog: predlog g. Ivana Matetića, da se učiteljska škola makne iz Kastva. Skupština prihvati skoro jednoglasno ovaj predlog.

U svojem zaključnom govoru reče g. predsjednik, da svako zar od nas osjeća, e su programi ovijeh skupština preobilni. I jest tako. Da je program manje bogat točkama, moglo bi se da razvije tanja diskusija. Skupština bila bi zanimljivija: konflikt je princip svakoga života — borben je život radost.

J. B.

Jakac Andre,

dosadašnji ravn. učitelj u Humu, imenovan je učiteljem u c. kr. kaznioni u Kopru. Čestitamo!

Ročko Polje

je selo na polovici puta iz Roča na Lugalavu. Stanovništvo toga čisto hrvatskoga sela bijaše dosada talijanskoga mišljenja. Ipak je taj narod prigodom službene komisije zahtijevao jednoglasno hrvatsku školu, koju je također i dobio. Školska je zgrada već sagrađena. Imade i školski vrt te leži na samoj cesti uz željeznicu. Mjesto učitelja bijaše jur raspisano, a molitelj bijaše samo jedan, kolega Jakac, koji bijaše također imenovan. No jer on sada odlazi u Kopar, mjesto će se nanovo raspisati. Pošto je mjesto jako lijepo i k tome selo na okupu, bit će stalno više molitelja.

Natječaj za učit. mjesta kot. pazinskoga.

1. Mjesto nadučitelja 2. reda, učiteljice 3. reda i podučitelja na mješovitoj pučkoj školi u Tinjanu. Nastavni jezik hrvatski i talijanski.

2. Mjesto ravnajućih učitelja ra ječno razrednim mješovitim pučkim školama u Boljunu, Kašćergi, Grdoselu, Sv. Katarini-Benići, Sv. Lovreču od Predupca, Trvižu, Drenju, Zabrežanima i Kožljaku. Nastavni je jezik hrvatski, talijanski kao predmet.

3. Mjesto učiteljica 3. reda na pučkim školama u Kršanu, Kringi, Žminju, Bermu i Pićnu. Nastavni jezik hrvatski, talijanski kao predmet.

4. Mjesto podučitelja na mješovitoj pučkoj školi u Sv. Petru u šumi. Nastavni jezik hrvatski, talijanski kao predmet.

5. Mjesto podučiteljice na četverorazrednoj mješovitoj pučkoj školi u Pazinu. Nastavni jezik hrvatski, talij. kao predmet.

Molbe imadu se podnijeti propisanim putem c. kr. kotarskomu školskomu vijeću u Pazinu do 31. augusta 1911.

Molitelji za mjesta ravnajućih učitelja (nadučitelja) moraju dokazati osposobljenje za naknadno po. čavanje vjeronauka.

Na uvaženje!

Umoljavaju se sva ona gg. sudrugovi i sudružice, koji odboru našeg društva jošte ne vratiše ispunjenog upitnog arka za reformu pučkog školstva, da to već jednom učine, i to što prije, jer naš tajnik g. Opašić, kome je povjerena zadaća, da sva pitanja resumira te stvar što prije privede koncu, želi to imati, eda ovih šk. praznika može raditi.

Poslali pretplatu za g. 1906.

M. Lukež, Nerezine . . . . . K 4.—

Poslali pretplatu za g. 1907.

M. Lukež, Nerezine . . . . . K 4.—

J. Semitekolo, Dobrinj . . . . . » 4.—

Poslali pretplatu za g. 1908.

J. Semitekolo, Dobrinj . . . . . K 5.—

Poslali pretplatu za g. 1909.

M. Lukež, Nerezine . . . . . K 5.—

J. Semitekolo, Dobrinj . . . . . » 5.—

J. Kos, Sovinjak . . . . . » 5.—

D. Skuttari, Risika . . . . . » 5.—

J. Šupljina, Pomer . . . . . » 5.—

M. Višković, Drenje . . . . . » 5.—

Poslali pretplatu za g. 1910.

I. Bunc, Pazin . . . . . K 5.—

L. Šeršić, Draga . . . . . » 5.—

V. Višković, Altura . . . . . » 5.—

Š. Leban, Altura . . . . . » 5.—

Dr. F. Ilesić, Ljubljana . . . . . » 5.—

Pučka škola, Pićan . . . . . » 5.—

M. Lukež, Nerezine . . . . . » 5.—

P. Santić, Kaštelir . . . . . » 5.—

T. Kraljić, Poljice . . . . . » 5.—

I. Bersenda, Pićan . . . . . » 5.—

F. Krbavac, Lupoglav . . . . . » 5.—

R. Prebilić, Pehlin . . . . . » 5.—

V. Hradek, Novaki . . . . . » 5.—

F. Stefanutti, Trebič . . . . . » 5.—

J. Šupljina, Pomer . . . . . » 5.—

A. Ružić, Kaštelir . . . . . » 5.—

I. Brehler, Nerezine . . . . . » 5.—

L. Tomašić, Novaki . . . . . » 5.—

M. Višković, Drenje . . . . . » 5.—

Poslali pretplatu za g. 1911.

P. Mohor Gnidovec, Pazin . . . . . K 5.—

A. vitez Klodić, Trst . . . . . » 5.—

Uprv. IV. osn. škole, Sarajevo . . . . . » 5.—

A. Fabjanić, V. Lošinj . . . . . » 5.—

M. Polonijo, Krk . . . . . » 5.—

Čitaonica, Punat . . . . . » 5.—

V. Marušić, Sv. Matej . . . . . » 5.—

J. Velikanje, Jursići . . . . . K 5.—

Kot. učit. knjižnica, Punat . . . . . » 5.—

J. Štih, Medulin . . . . . » 5.—

Čitaonica, Kastav . . . . . » 5.—

N. Baffo, Omišalj . . . . . » 5.—

A. Štiglić, Poljane . . . . . » 5.—

J. Gržinić, Kringa . . . . . » 5.—

I. Kos, Pazin . . . . . » 5.—

I. Žic, Štivan . . . . . » 5.—

A. Šubić, Gorica . . . . . » 5.—

I. Depolo, Kaštelir . . . . . » 5.—

F. Novljan, Pazin . . . . . » 5.—

N. Jedrlinić, Omišalj . . . . . » 5.—

F. Vranjac, Trst . . . . . » 5.—

V. Šepić, Opatija . . . . . » 5.—

D. Linardić, Pornjan . . . . . » 5.—

J. Martinis, V. Lošinj . . . . . » 5.—

A. Kraljić, Dobrinj . . . . . » 5.—

Pučka škola, Pićan . . . . . » 5.—

J. Anićić, Zvoneća . . . . . » 5.—

J. Bužan, Dane . . . . . » 5.—

F. Peršić, Vrh . . . . . » 5.—

A. Brozović, Vrbnik . . . . . » 5.—

I. Bersenda, Pićan . . . . . » 2.50

P. Rebek, Pazin . . . . . » 5.—

A. Cej, V. Brgud . . . . . » 5.—

L. Topčić, V. Mune . . . . . » 5.—

Dalmatinski skup, Trst . . . . . » 5.—

M. Meřhar, Sv. Petar u šumi . . . . . » 5.—

R. Prebilić, Pehlin . . . . . » 5.—

T. Rus, Pićan . . . . . » 2.50

Š. Frulić, Grdoselo . . . . . » 5.—

V. Hradek, Novaki . . . . . » 5.—

P. Šantić, Kaštelir . . . . . » 5.—

J. Šupljina, Pomer . . . . . » 5.—

A. Ružić, Kaštelir . . . . . » 5.—

I. Brehler, Nerezine . . . . . » 5.—

L. Tomašić, Novaki . . . . . » 5.—

A. Fučić, Punat . . . . . » 5.—

J. Kocjan-Radivoj, Omišalj . . . . . » 5.—

J. Vivoda, Buzet . . . . . » 5.—

F. Molar, Buzet . . . . . » 5.—

P. Marčelja-Galović, Klana . . . . . » 5.—

F. Dukić, Beč . . . . . » 5.—

M. Lukež, Nerezine . . . . . » 2.—

Poslali pretplatu za g. 1912.

P. Šantić, Kaštelir . . . . . K 5.—

• Utemeljena godine 1894. •
• Telefona broj 38. • • •

• Pošt. čeka broj 60.797. •
• Brz. naslov: Tiskara Laginja Pula.

Papirnica. :: ::
:: Narodna tiskara

:: Tvorница pečata.
i knjigovežnica ::

Laginja i drug. :: Pula

:: Via Giulia broj 1. ::

Preporuča slav. učiteljstvu slijedeće navedene
• • • školske tiskalice: • • •

Alfabetički popis. • Glavni imenik. • Inventar.
• Iskaz izostataka. • Iskaz o okolnosti učenika.
• Iskaz djece o obvezatnosti polaska škole. •
Ispitna svjedodžba. • Kronika. • Matica. • Na-
mira vrhu učiteljske plaće. • Odlaznica. • Ot-
pusnica. • Opravljeni zapisnik. • Popis knjižnice.
• Razrednica. • Svjedodžba polaznica. • Školske
obavijesti. • Tjednik. • Proračun škole i t. d. •

Izim tih držimo na skladištu općinske, crkvene,
• • posujilničke i sudbenopravne tiskalice. • •

Preporučamo svoje bogato skladište svih kan-
• • celarijskih potreština. • •

• • Dnevna otprema poštom i željeznicom. • •